

"לא נביא אנוכי ולא בן נביא אנוכי, כי בוקר אנוכי ובולס שקמים" (עמוס ז').

שדירת השקמים | קידום ופיתוח התכנית

יום עיון עצי השקמה 22.5.2025

1. מבוא - עצי השקמה בארץ ותוואי שדירת השקמים

2. מטרות

3. הרעיון מאחורי שדירת השקמים והגדרת מהות השדרה

4. תהליך העבודה

5. בחינה סטטוטורית של ציר השדרה

6. בחינה פיזית, שימוש בטבלת SWOT

7. הכנת פיילוט סטטוטורי

8. סיכום והמלצות

9. נספחים

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

מהות השדרה

מטרות

מבוא

1

מבוא

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

תהליך קידום תכנית שדירת השקמים

1. 1996 – הכנת תכנית לשיקום אתר כרית חול והכנת תכנית אב ל"פארק השקמים". זיהוי ראשוני והטבעת המונח **"שדירת השקמים"**.
2. 1998 – הכנת תכנית לשימור חולות החוף הדרומיים עבור קק"ל. זיהוי המשך שדירת השקמים מנחל שקמה לאשדוד. הכנת תכנית אב ראשונית לשימור שדירת השקמים **ואימוצה ע"י ועדה מחוזית דרום**.
3. 1999 – **לעת אישור תכנית כרית חולות הדרום - תמ"א 14/2 א, הורתה המועצה הארצית לשמר את תוואי שדירת השקמים**
4. 2001 – קידום תכניות סטטוטוריות של שדירת השקמים בקטע נתיב העשרה – אשקלון ברמת תכניות מתאר מקומיות – **לא קודם**
5. 2002 – הכנת פיילוט למסדרון אקולוגי בקטע אשדוד – ראשל"צ עבור רט"ג וחח"י. במסגרתה זיהיתי את המשך השדירה עד תל אביב. הוכנה תכנית רעיונית של השדירה עד לתל אביב
6. 2003 – הכנת מאמר **והכנסת שדירת השקמים למכלול נופי התרבות של ישראל**.
7. 2006 – במסגרת תמ"א 39 למרחב ניצנים הוטמעה ואושרה סטטוטורית תכנית השדירה בקטע אשקלון אשדוד. (כ 10 ק"מ)
8. 2007 – יזמתי דיון במשרד להגנת הסביבה בהשתתפות קק"ל, רט"ג ומשרד התיירות. **סוכם כי קק"ל תקדם את התכנית**.
9. 2009 – 2012 – בחינת ייתכנות לקידום ופיתוח השדירה בקטע נחל שקמה – אפולוניה. התכנית הוצגה בפני כלל הגופים והרשויות הרלוונטיים במרחב והתקבלה בברכה, במיוחד ע"י הוועדות המחוזיות דרום, מרכז ותל אביב.
10. 2012 – התקיימה בקק"ל פגישה מסכמת לשלב הייתכנות **וסוכם כי התכנית תקודם סטטוטורית**.
11. 2015 – הוחל בתכנון סטטוטורי של שדירת השקמים.
12. 2016 – **קק"ל מחליטה לעצור את התכנית**.
13. 2025 – **יום עיון עצי השקמה**.

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

פיקוס השקמה *Ficus sycomorus*

עץ תרבות גדול ובעל נוף, מקורו באפריקה הטרופית. בשל
המחסור במאביקים טבעיים עצי השקמה באזורינו אינם מסוגלים
לרבות את עצמם ולכן כולם נטע אדם.

❖ רוב השקמים גדלות בחולות החוף, בהם נהנית השקמה ממי הגשמים הנאגרים בחול ועל
פני שכבת החרסית שבתחתית הדיונות. בשל הפיתוח המסיבי וכריית החולות נותרו
מעטים לפליטה.

❖ פגות השקמה : גמזיות בעברית, ג'ומס בערבית

❖ מצבם הפיזי של רבים מעצי השקמה בארץ ירוד , כנראה כתוצאה מירידה בכמות המים
הזמינים ומחסור הטיפול והתחזוקה בהם.

מקור עץ השקמה

מקור השקמה בערוצי הנחלים של הסוואנה הטרופית של אפריקה המזרחית, שם העץ מתרבה ונפוץ באופן טבעי. עצי השקמה, המשמשים את האדם כמקור עץ לבניה ולהסקה וכעץ פרי הופצו על ידי האדם צפונה לאורך הנילוס עד לחופים המזרחיים והדרומיים של הים התיכון.

עץ השקמה במקורות

עץ השקמה מוזכר במקורות – במקרא, במשנה ובתלמוד פעמים רבות. חשיבות העץ באה לידי ביטוי בריבוי הדינים העוסקים בגזע השקמה ובקורותיה,

"ואת בעל חנן הגידרי שמתו על **השקמים** ועל הזיתים" (דוד המלך ממנה מפקחים – דברי הימים א')

"לא נביא אנוכי ולא בן נביא אנוכי, כי בוקר אנוכי **ובולס שקמים**" (עמוס ז').

"סימן להרים מילין, לעמקים תמרים, לנחלים קנים, לשפלה **שקמים**" (תלמוד)

"ואת הארזים **והשקמים** אשר בשפלה לרוב" (שלמה המלך לבנין המקדש – דברי הימים ב')

"שלוש בתולות הן: בתולת אדם בתולת אדמה **בתולת שקמה**. בתולת אדם שלא נבעלה מימיה, בתולת אדמה שלא נעבדה

מימיה **בתולת שקמה** שלא נקצצה מימיה". (תוספתא, שביעית)

מושגים נוספים מן המקורות

"סדן השקמה" – הגזע הכרות שממנו צמחו קורות ישרות ששמשו לבנייה

"**בולס שקמים**" - טיפול בפגות השקמה ע"י שריטה לזירוז הבשלתם
הנביא עמוס (עמוס ז' 14): "**לא נביא ולא בן נביא אנוכי, בוקר אנוכי ובולס שקמים**"

חשיבות שדירת השקמים

ערך היסטורי

עץ השקמה מוזכר רבות במקורות, שימש בעבר כעץ חשוב ומרכזי לבניה, ובנוסף כמקור עץ להסקה ופרי למאכל.

ערך תרבותי

עצי השקמה כחלק מהמורשת התרבותית האנושית. שדירת השקמים ליוותה את הדרך הבינלאומית (דרך הים) בשולי חולות החוף

ערך חזותי נופי

מופעו המרשים של העץ כבודד ונקבוצה. ממוקם במפגש החקלאות והחול

שדירת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

מבוא	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

גן השקמים

מילים: יצחק יצחקי, לחן: יוחנן זראי, 1954

היה היו כאן פעם שקמים ,

חולות מסביב וגם נוף .

העיר תל אביב של אותם הימים

היתה בית בודד על החוף.

ויש לפעמים נערכו ישיבות

מתחת שקמים אז בצל,

וליד העצים צחקו הבנות

וענו בזמרה: "הי ילל ."

פזמון:

כן זהו, כן זהו,

זה גן השקמים.

היו גם כאלה

אי אז בימים.

גדלה תל אביב מסביבה פרוורים

הכל בה תוכנן ונבדק.

נבנו בה כבישים נשכחו השקמים

והלבין אז ראשם מאבק.

הכל כאן נבנה בקצבו של הדור-

חנויות ובתי שחקים,

אך רק אם נפנה מבטנו אחור,

ניזכר בשקמים ירוקים.

פזמון:

כן זהו, כן זהו,

זה גן השקמים.

היו גם כאלה

אי אז בימים.

היום השקמים נעלמו ואינם-

רק שלט את שמם עוד מזכיר ,

כמה ציפורים וספסל מיותרם

ניצב בליבה של העיר.

ומושך הוא אליו, כשהערב יורד

ועולים במרום כוכבים,

קבצן מן הרחוב או הלך בודד

או זוג צעירים אוהבים.

פזמון :

כן זהו, כן זהו,

זה גן השקמים.

היו גם כאלה

אי אז בימים

רח' בן יהודה

רח' קינג ג'ורג'

רח' דיזנגוף'

מקור – אתר "אחוזת בית"

שדירת השקמים

מערך של עצי שקמה הנטועים במעין שדירה המלווה את השוליים המזרחיים של חולות החוף לכל אורכן, מרפיח בדרום בואכה יפו ועד חדרה בצפון. אורכה כ- 100 ק"מ, בחלקה נשמרה, בחלקה הופרה ובחלקה חרבה

עצי השקמה נטעו לאורך הדיונות כגובל ומחסום לחול, שימשה כמקור עץ לבנייה והסקה, סימון גבול חלקות, מאכל וכד'

בצמוד לעצי השקמה נשתלו גפנים אשר הסתרגו עליהם.

בתחום החולות, שטחי "מעוואי" ובהם שרידי בוסתנים עם מגוון עצי פרי : גויאבה, רימון, זית, חבושים, גפן, תאנה, דקל תמר ועוד

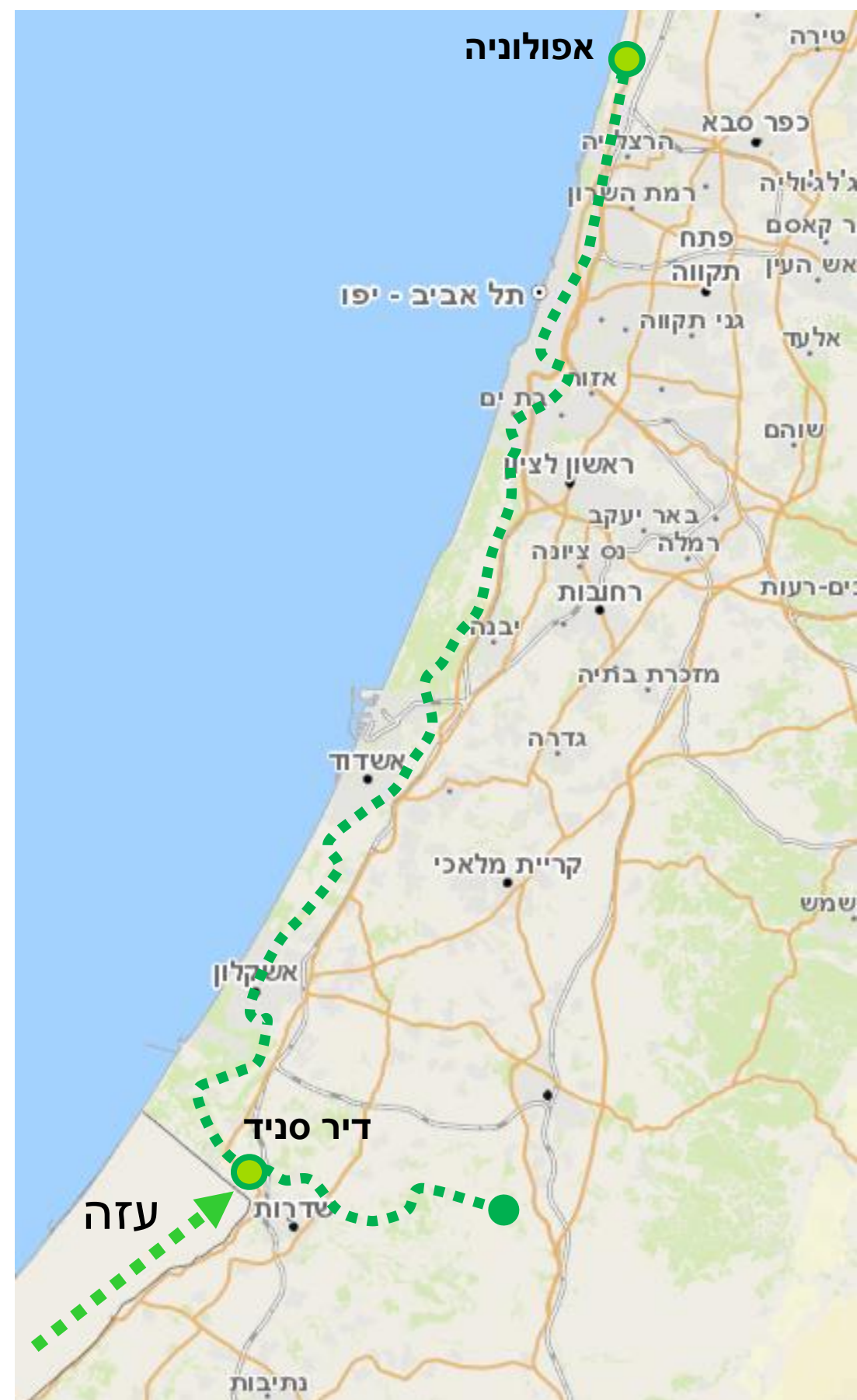
שדירת השקמים

תוואי השדירה בתחומי מדינת ישראל מתחיל מתחנת הרכבת דיר סניד שבנחל שקמה ועד אפולוניה בצפון. ואף ממשיכה עד חדרה.

אורך התוואי כ 100 ק"מ

תוכנית שדירת השקמים היא בעיקרה תוכנית שימורית. יחד עם זאת, ועל מנת לאפשר את מימושה יש לאגם אינטרסים עם כלל הגורמים הקיימים במרחב.

הפוטנציאל התיירותי הגלום בשדירת השקמים רב ומגוון. שדירת עצי השקמה והבוסתנים שלאורכה בשילוב עם דיונות החול על בית הגידול הייחודי שלהן, מאפשרים פיתוח פעילויות מגוונות ואטרקטיביות לציבור הרחב בהיבט מקומי, אזורי וארצי.

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

צפון אשקלון

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

שדרות יצחק רבין - אשקלון

שדרות השקמים - קידום ופיתוח התכנית

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

קטע אשדוד- חולות יבנה

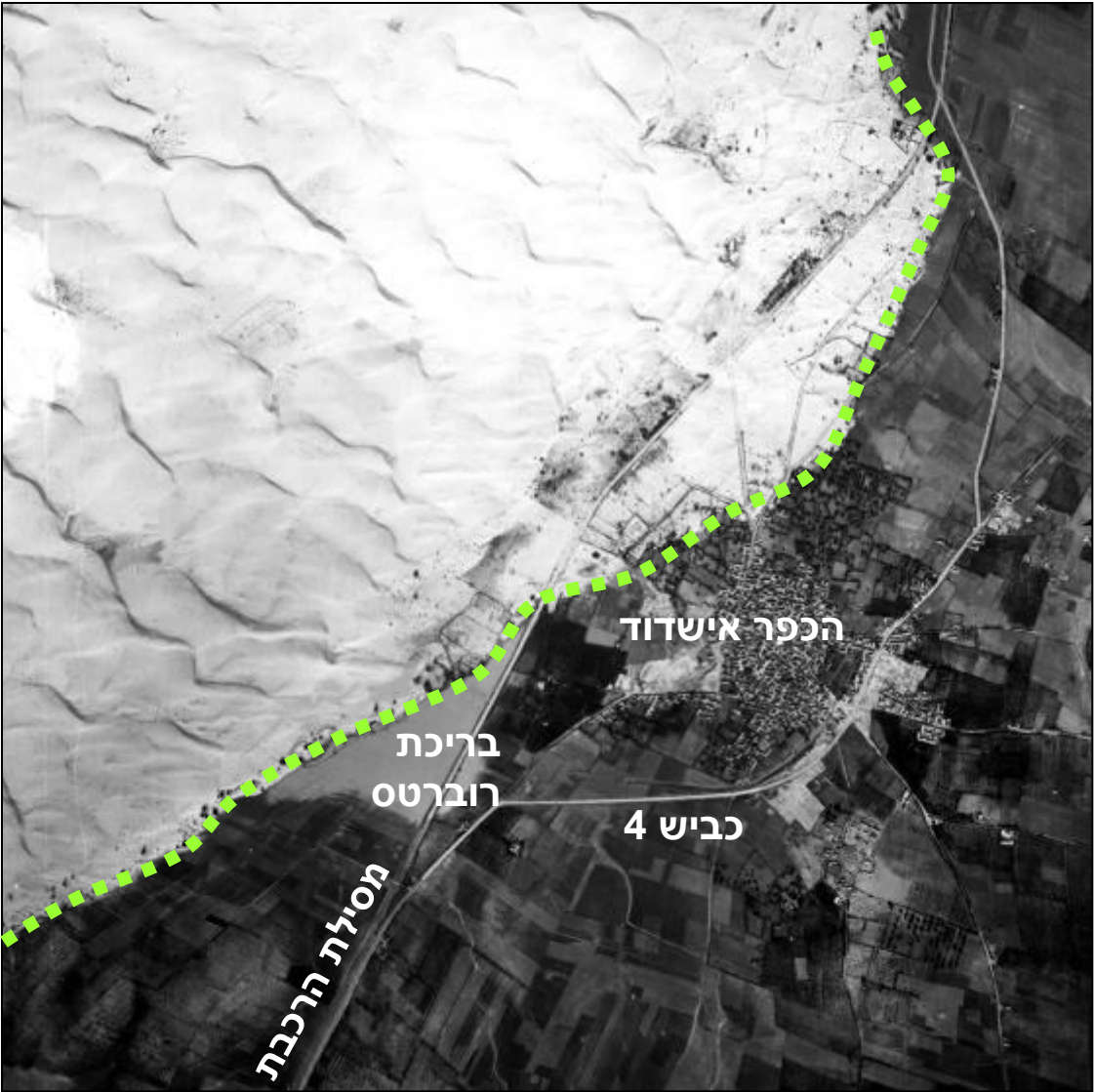
שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

קטע שדרה ליד תל אשדוד - תח' רכבת אשדוד

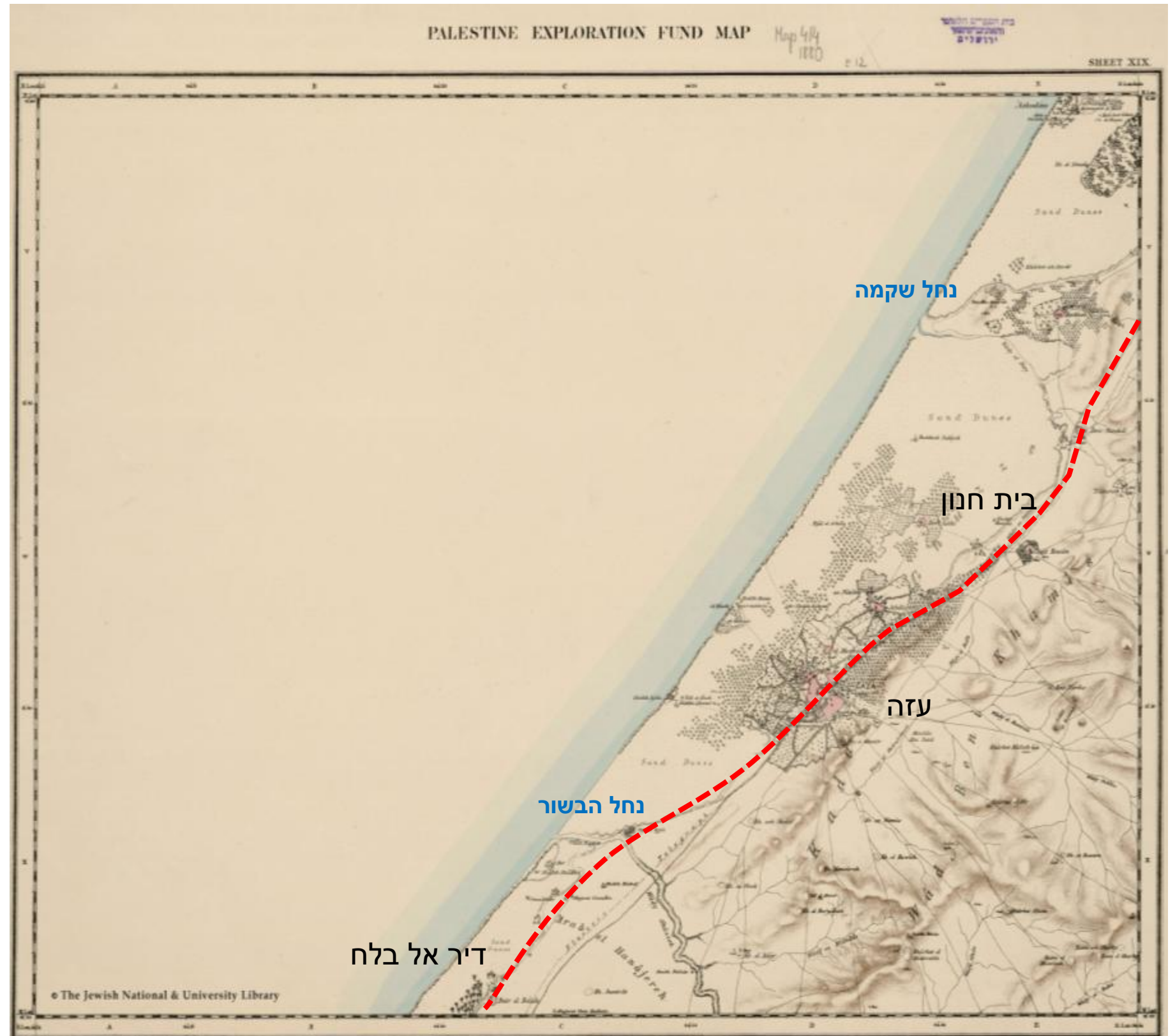

צילום אוויר עדכני

צילום אוויר משנת 1944

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

PALESTINE EXPLORATION MAPS 1880
תוואי שדירת השקמים קטע דיר אל בלח – אשקלון

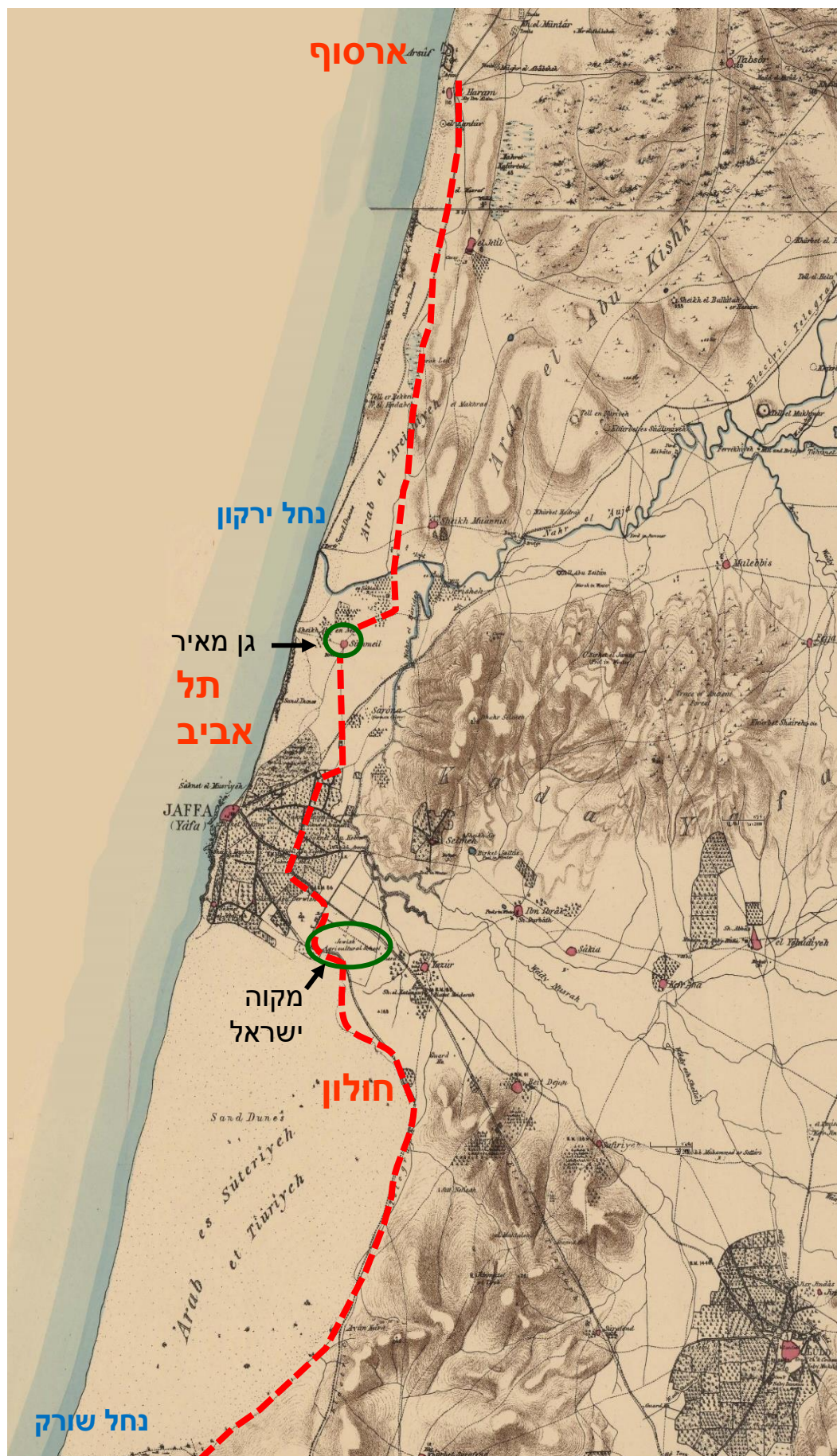
ESTINE EXPLORATION MAPS 1880
תוואי שדירת השקמים קטע אשקלון (מג'דל) – יבנה

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

PALESTINE EXPLORATION MAPS 1880

תוואי שדירת השקמים קטע עזה – אשקלון

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

מהות השדרה

מטרות

מבוא

2

מטרות

מטרת התכנית

שימור, שיקום ושחזור שדירת עצי השקמה וערכיה ההיסטוריים, התרבותיים והנופיים, תוך חיבור בין נופי החולות, עצי השקמה ומורשת האדם באזור.

ייעדים

- הגדרת תוואי מוצע לשדרת השקמים כציר לינארי רציף
- שימור שיקום ושחזור מערך עצי השקמה לאורך התוואי המוצע
- קביעת מרכיבי ורמת הפיתוח בהתייחס לחשיבות שימור עצי השקמה.
- קיבוע רעיון פיתוח השדרה בציבור בכלל וברשויות התכנון בפרט
- הגדרת המנגנון הדרוש לקידום התוכנית.
- קיבוע השדירה כמערכת סטטוטורית מוגנת
- איגום השותפים הפוטנציאליים לקידום תהליך התכנוני ובהמשך למימוש התוכנית

3

מהות השדירה

הרעיון

שדירת השקמים כמרחב לינארי שמור המאפשר תנועה לאורכו

א. השדירה כתוואי **אורכי ורציף** המקשר בין מוקדי עניין

ב. מערכת משלבת **מגוון שטחים פתוחים ובנויים** –
חולות, חקלאות, נחלים, שמורות טבע וכד' מול ערים
מושבים וקיבוצים.

ג. מערכת המשלבת קישורים **לעוגנים נוספים במרחב**

שדירת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

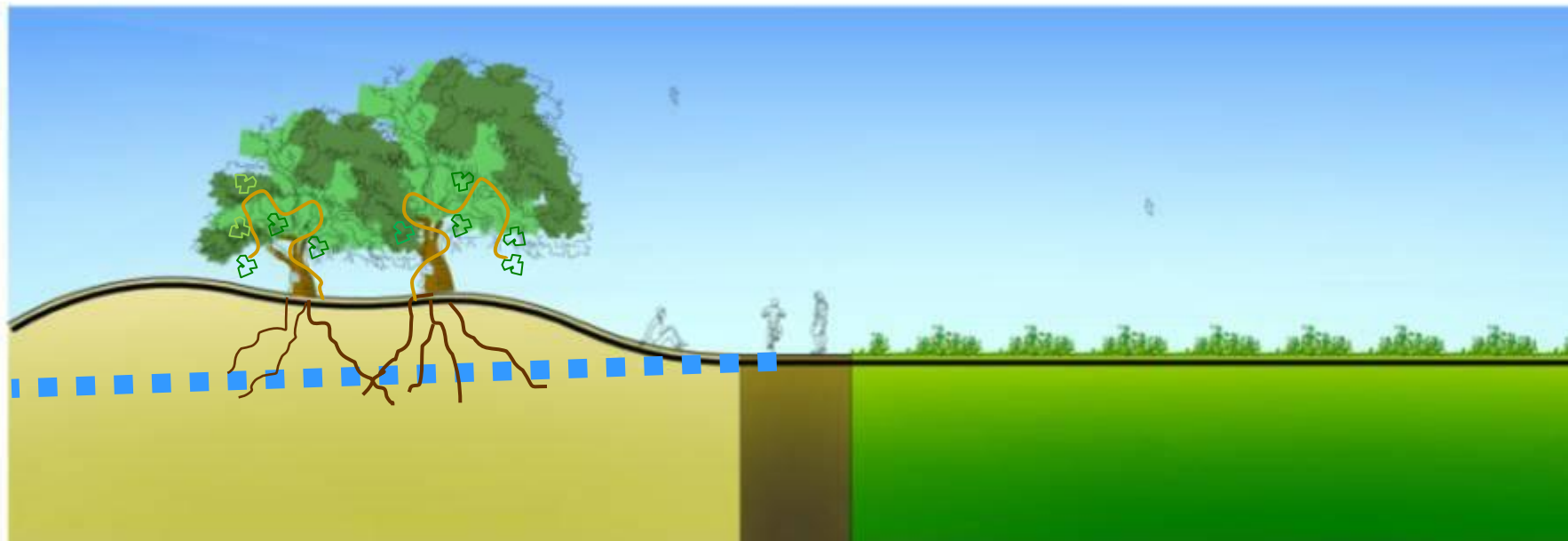
פארק השקמים – דרום אשקלון

מבוא	מטרות	מהות השדירה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	-------------	--------------	--------------------	---------------------	-----------------	---------------	--------

הקשר שבין עץ השקמה לחולות החוף

עץ השמה הוא עץ טרופי הזקוק להשקיה מרובה. השקמים הגדלות בחולות החוף נהנים ממי הגשמים הנאגרים בחול ועל פני שכבת החרסית שבתחתית הדיונות.

עצי השקמה נטעו לאורך שולי הדיונות כגובל ומחסום לחול, כמקור עץ לבנייה והסקה, סימון גבול חלקות, מאכל וכד'. בצמוד לעצי השקמה נשתלו גפנים אשר הסתרגו עליהם.

דיונות מעל קרקע חרסיתית

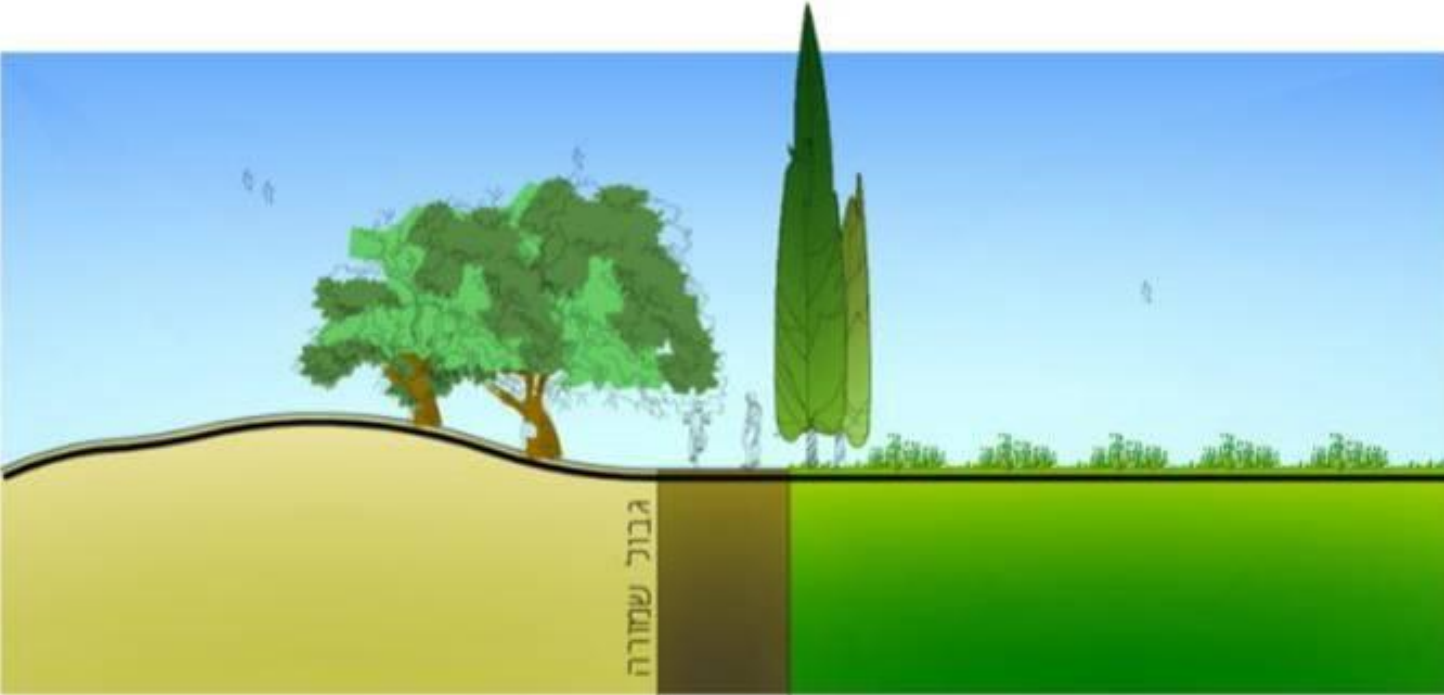
קרקע חרסיתית-חקלאות

מבוא	מטרות	מהות השדירה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	-------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

מהות השדירה

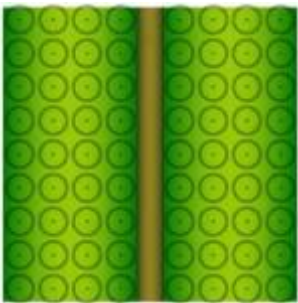
קו או מרחב ?

"השדרה כמרחב נופי ערכי"

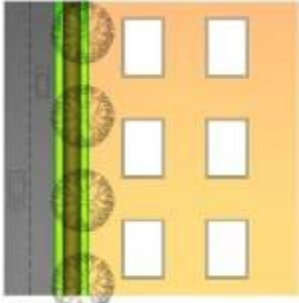

חולות השדרה חקלאות

תחום השדרה = המרחב הערכי של השדירה

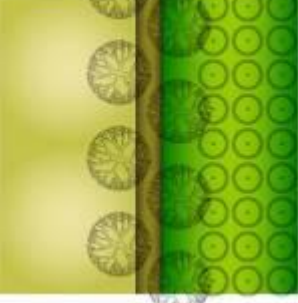
תוואי מלווה שדרה

השדרה במרקם עירוני

השדרה כמרחב

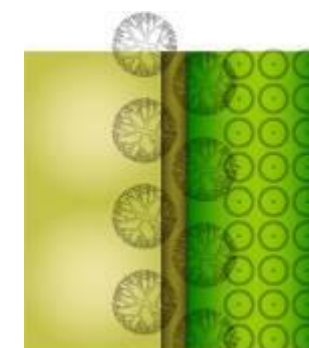
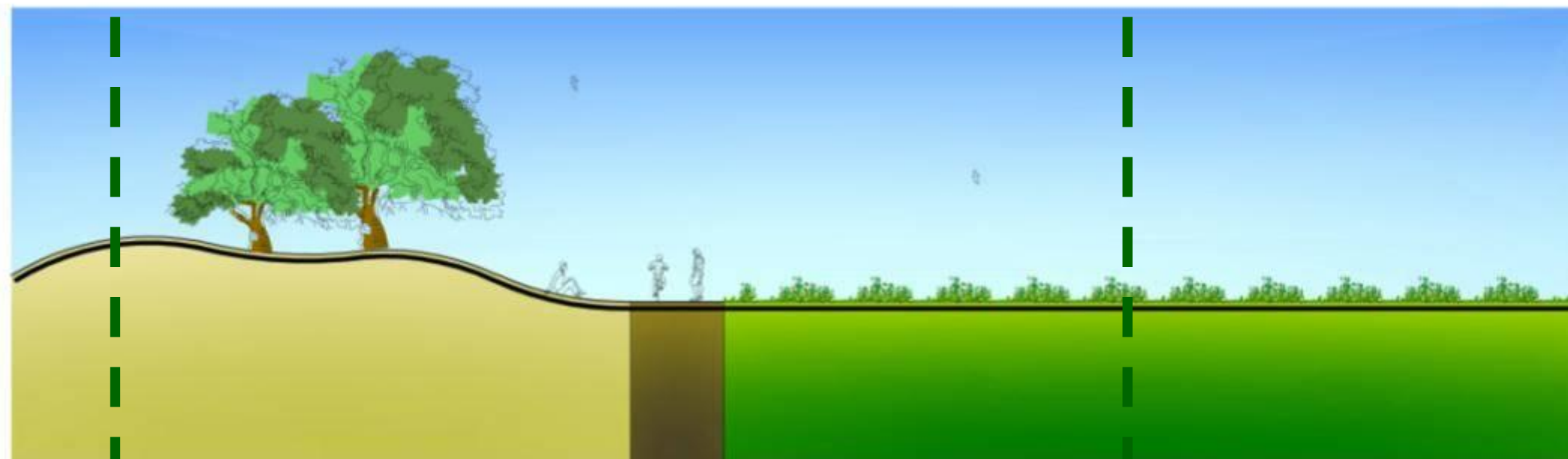

השדרה ההיסטורית

מילון תוואי השדרה

- השדרה מדרום לאשקלון
- פעילות: הליכה, רכיבה על אופניים

מרחב ערכי

דיונות

השדרה

חקלאות

השדרה ההיסטורית

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

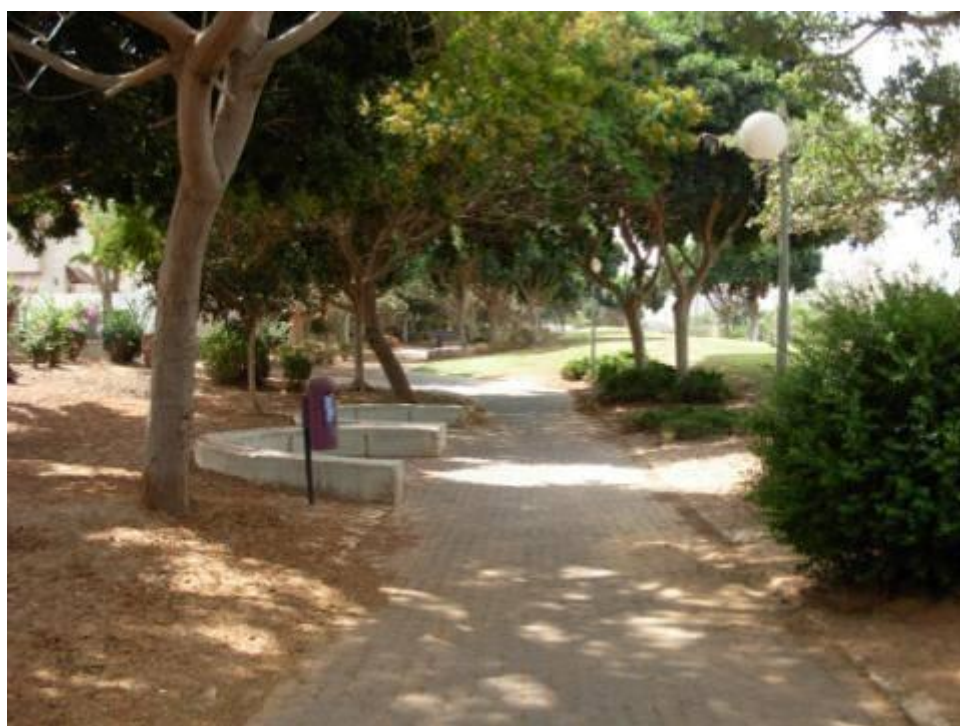
בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

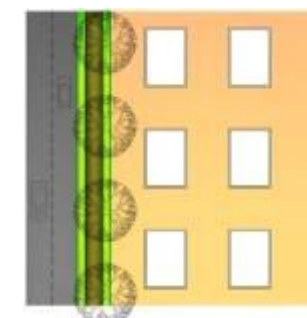
מהות השדרה

מטרות

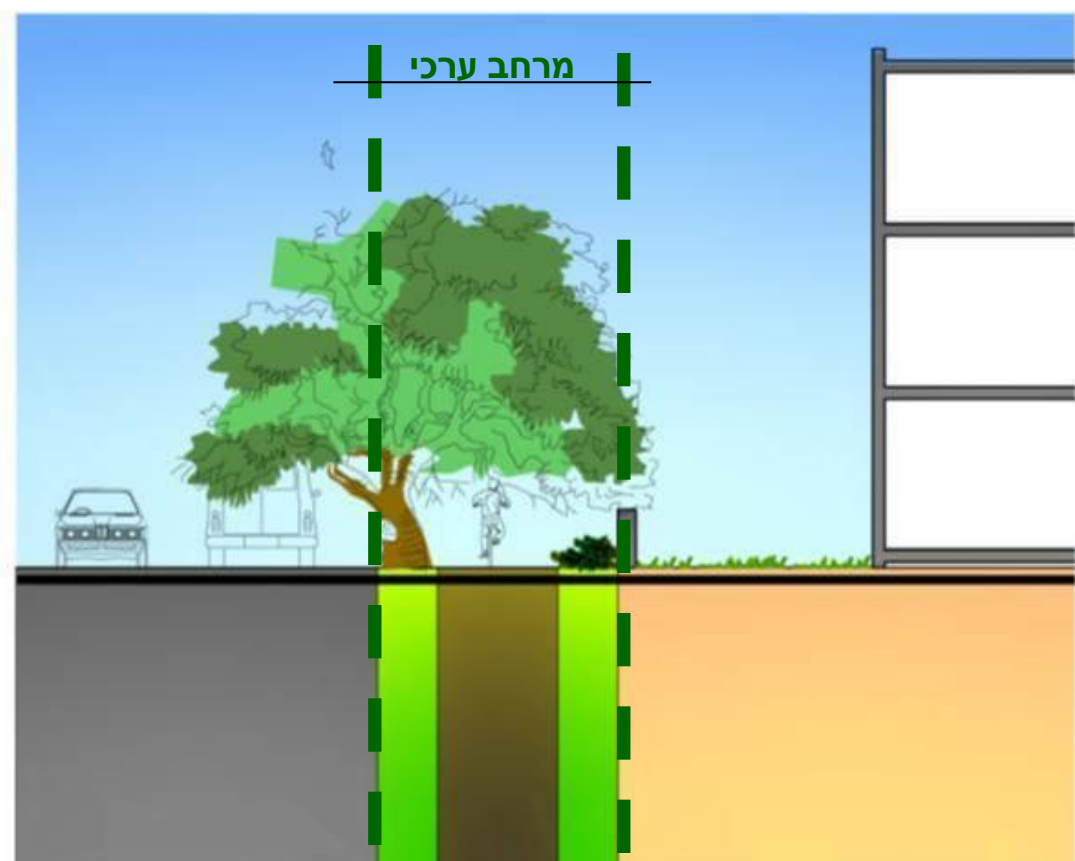
מבוא

- השדרה באזור עירוני | שדרות יצחק רבין באשקלון
 - פעילות: הליכה, רכיבה על אופניים, שהיה עירונית

השדרה במרקם עירוני

כביש עירוני

השדרה

בינוי

שדרות השקמים - קידום ופיתוח התכנית

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

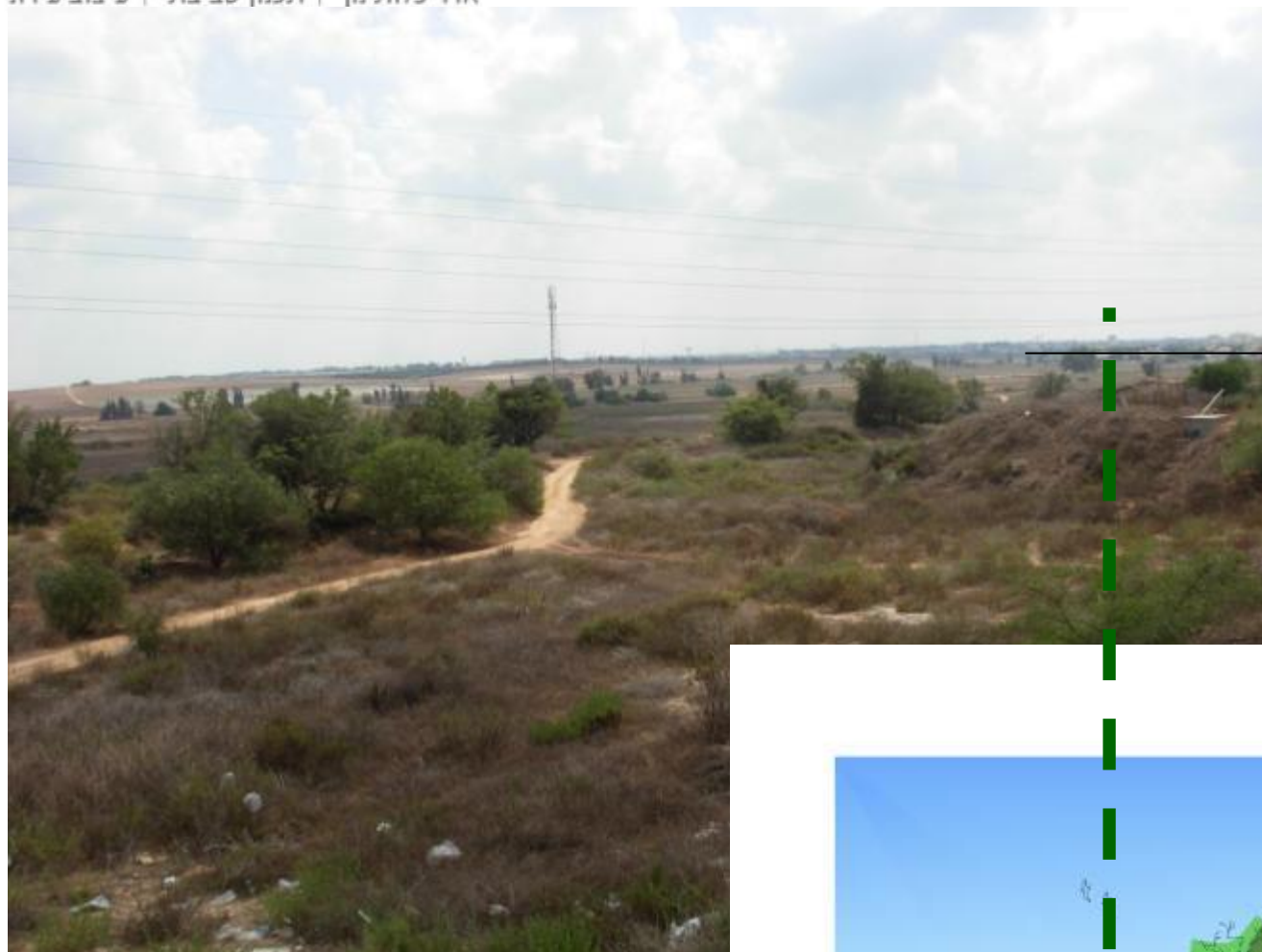
בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

מהות השדרה

מטרות

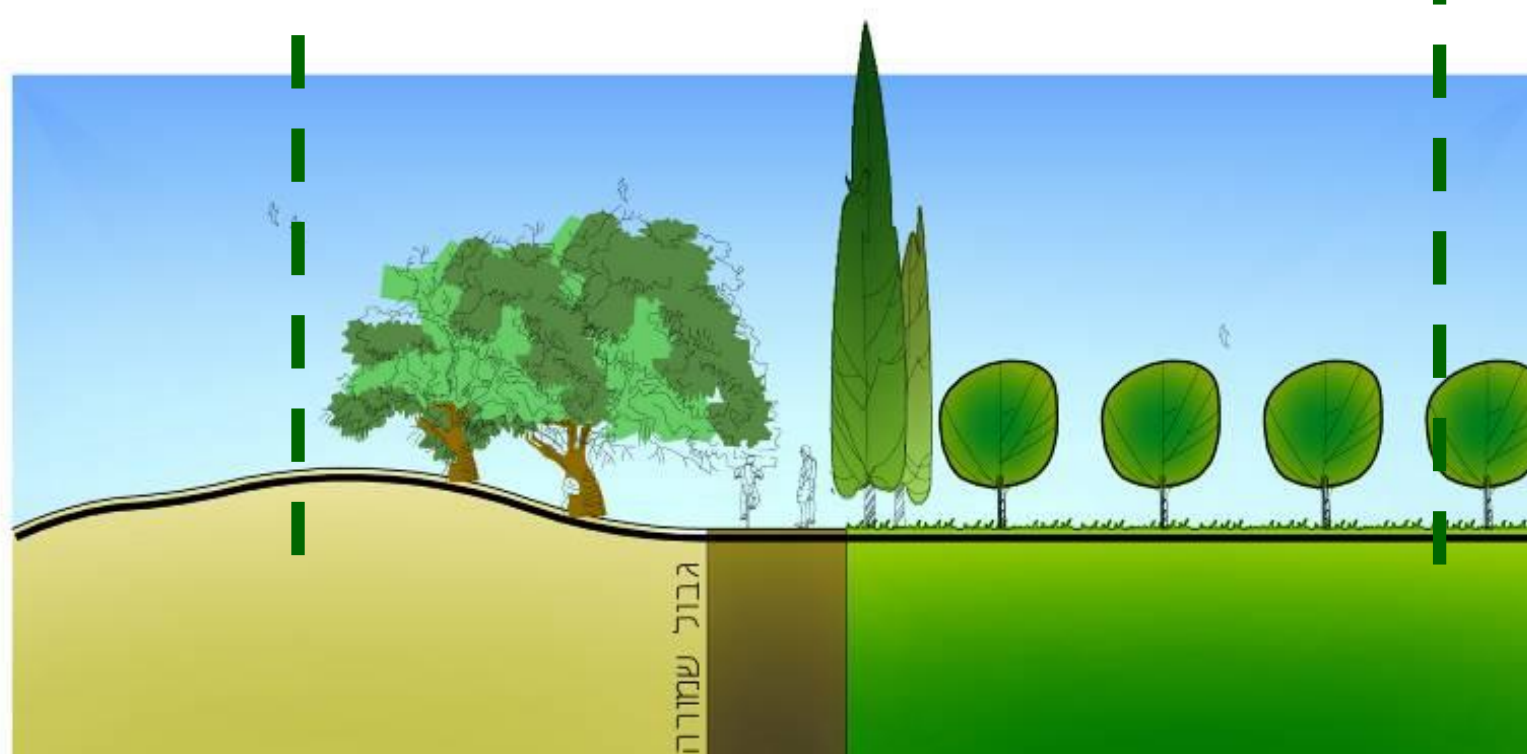
מבוא

- השדרה באזור שמורת חולות ניצנים וצפון אשקלון

- פעילות: הליכה, רכיבה על אופניים, שוטטות בדיונות החול, פנאי ונופש בחניונים, דרך רכב לכל אורך השמורה

מרחב ערכי

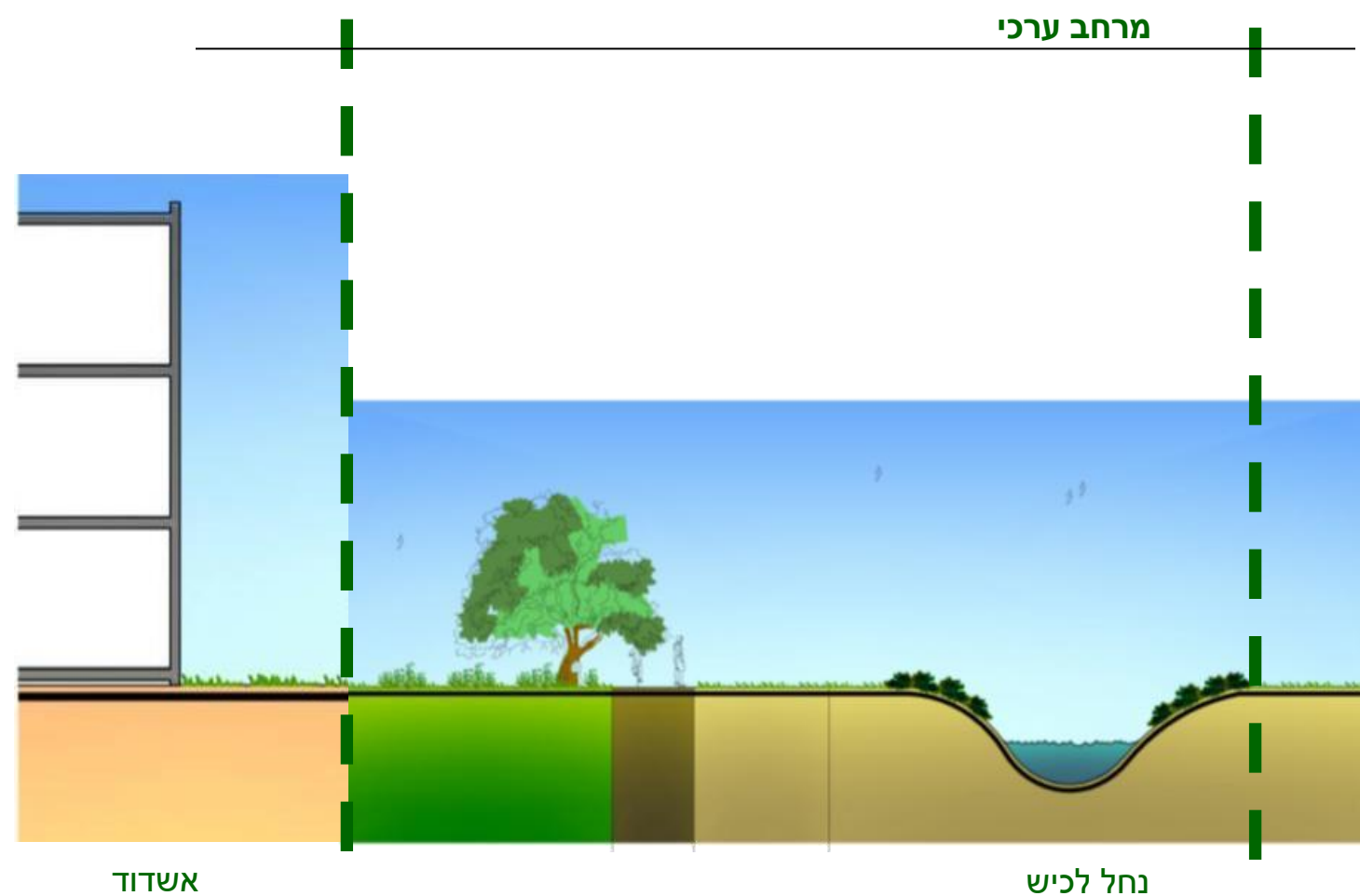
השדרה כמרחב

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

- השדרה ממזרח לעיר אשדוד – הליכה לאורך נחל לכיש

השדרה כמרחב

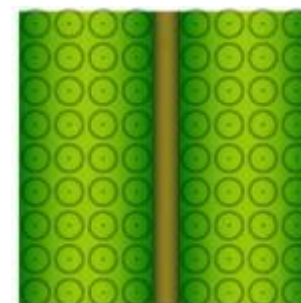

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

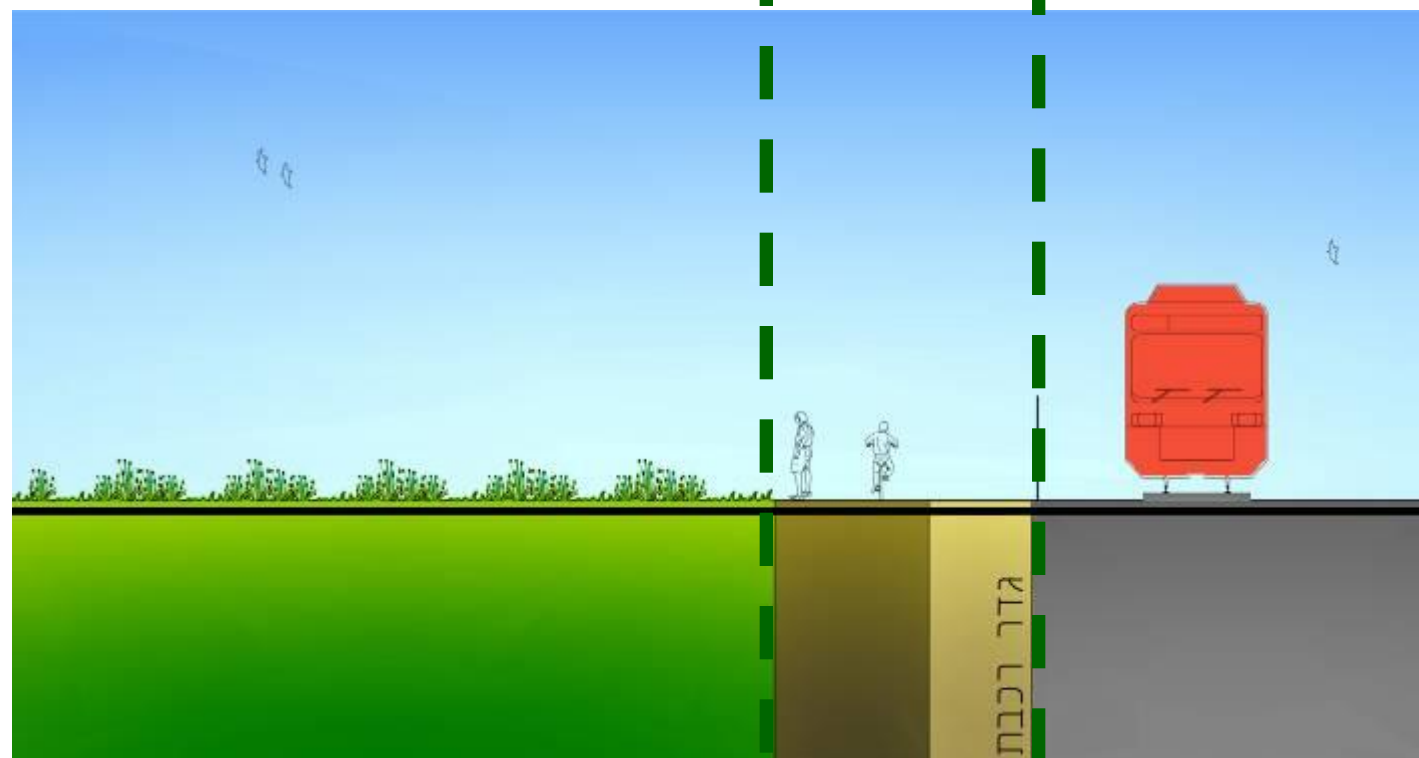
- השדרה ממזרח לעיר אשדוד – ציר מלווה שדירה (חלופה)

תוואי מלווה שדרה

ציר מלווה שדירה

המרחב הערכי

שדרת השקמים - קידום ופינוח התכנית

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

מהות השדרה

מטרות

מבוא

4

תהליך העבודה

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

בחינה
סטוטורית

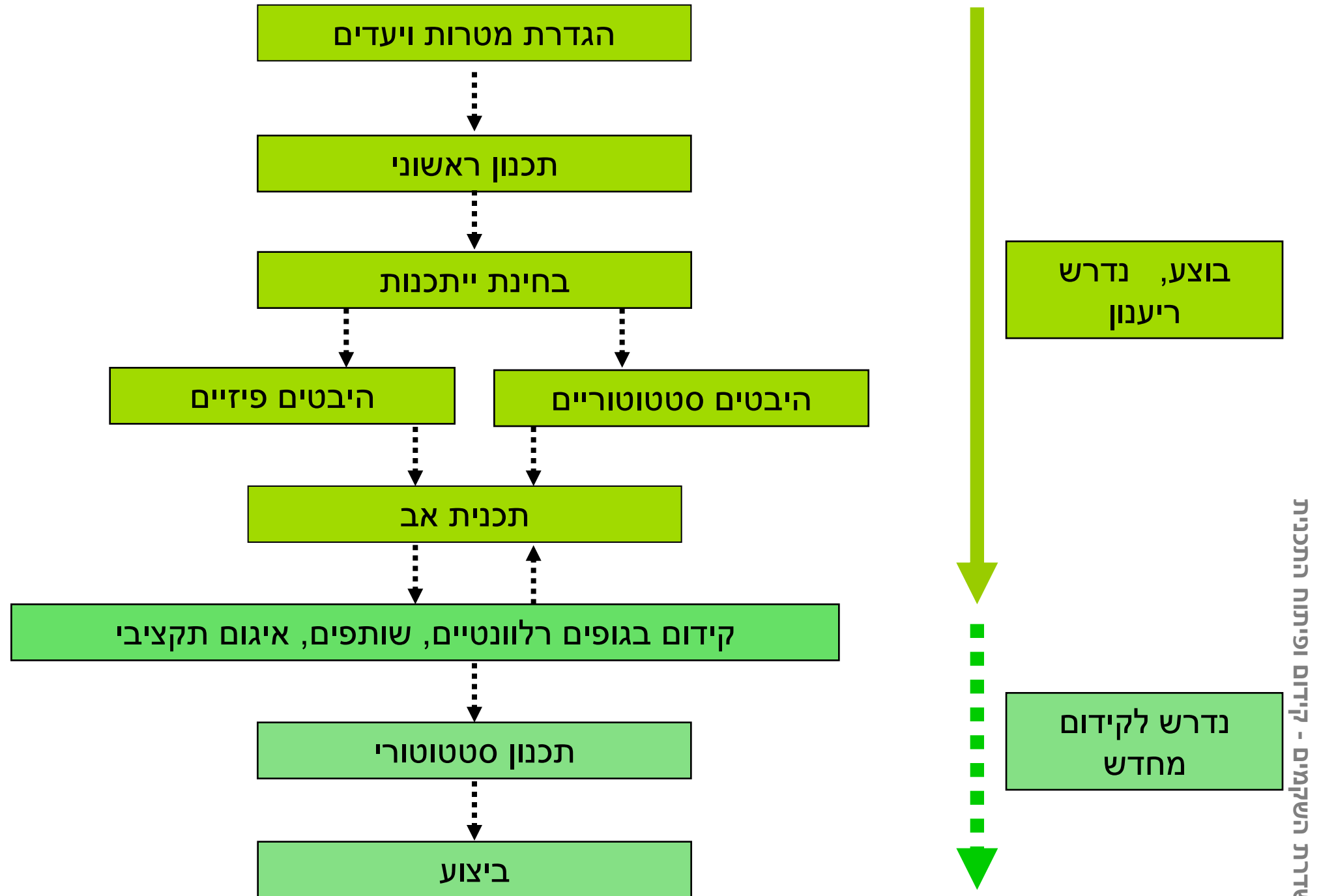
תהליך העבודה

מהות השדרה

מטרות

מבוא

תהליך העבודה

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

5

ייתכנות סטטוטורית

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

- שדירת השקמים עוברת בתחום של **3 וועדות תכנון מחוזיות** ו. מחוזית דרום, מרכז ות"א.
- שדירת השקמים עוברת בתחום של **9 רשויות תכנון מקומיות**.
- שדירת השקמים עוברת בתחום **13 שטחי שיפוט של רשויות מקומיות וערים**, כולל העיר אשקלון, אשדוד, יבנה, ראשון, חולון ו/או בת ים ות"א, מ.א. חוף אשקלון, מ.א. באר טוביה, מ.א. גדרות, מ.א. חבל יבנה.
- שדירת השקמים עוברת במרחב המצוי בטיפול ואחריות **מגוון רשויות ציבוריות** ובהן: מקורות ורשות המים, קק"ל, רט"ג, רשויות ניקוז, שפד"ן, חברת החשמל, מע"צ, רכבת ישראל, רשות הגז, קצא"א וכד' המחייבות תאומים, אישורים ו/או הסכמות

נעשה תיאום מול כל הרשויות והגופים הקיימים במרחב.

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

<< ייתכנות סטטוטורית

• תל אביב

• חולון

• ראשון לציון

• יבנה

• שורקות

• אשדוד

• באר טוביה

• שקמים

• אשקלון

מפת וועדות תכנון

• תל אביב

• מרכז

• דרום

מפת מחוזות תכנון

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

מהות השדרה

מטרות

מבוא

תמ"א 1

מוגנים

- יער טבעי
- יער פארק
- יער נטע אדם
- שמורת טבע
- גן לאומי

נחלים

- נחל ראשי
- נחל משני
- פשט הצפה
- שטח הצפה

מים

- אתר איגום והחדרה
- אתר התפלה
- מוצא ימי למי רכז
- מתקן טיפול בשפכים
- קו / מובל מים
- רצועה לתכנון קו מי מערכת
- מוביל ארצי בצינור טמון
- מוביל ארצי בתעלה פתוחה
- הטיית המעיינות מליחים במוביל הארצי
- קו קולחין ארצי
- קו קולחין אזורי
- אזור רגישות להחדרת מי נגר עילי

חשמל

- תחנת כוח
- חשמל - לידיעה בלבד
- אגירה שאובה
- תחנת מיתוג
- קו חשמל ארצי מתוכנית מאושרת

גז טבעי

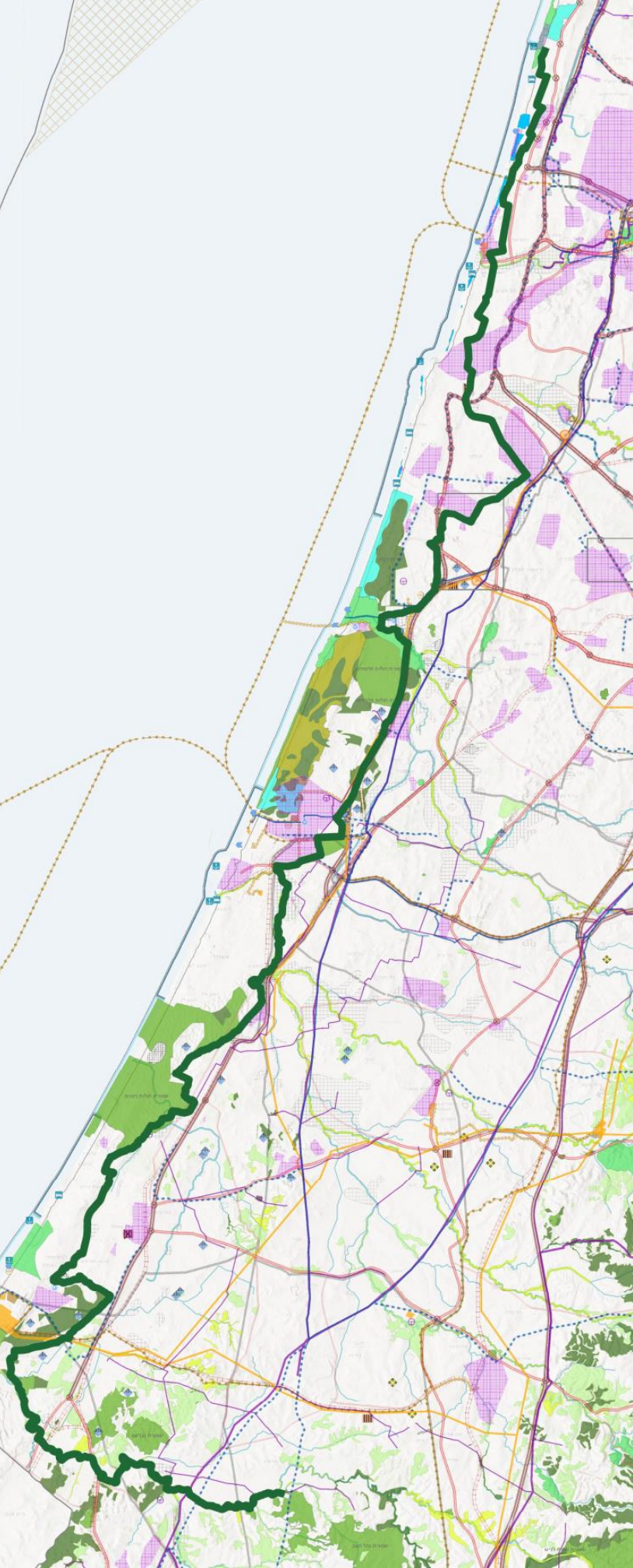
- תוואי גז טבעי ארצי
- תוואי גז טבעי אזורי
- רצועת גז טבעי לתכנון
- מתקן גט"ן
- תחנת קבלה
- מתחם ימי לרצועת תשתיות

חופים

- תיירות מוטת חוף יישוב עירוני
- נמל ומעגנה
- אזור מוטת שימושים נמליים, תשתיות, מע"ר ופארק נחל
- חוף עירוני
- חוף פתוח
- מכלול חוף
- מכלול מיוחד
- פארק חוף עירוני
- תיירות מוטת חוף פתוח

דרכים

- מחלף
- דרך מהירה
- דרך פרברית מהירה
- דרך ראשית
- דרך אזורית
- דרך במנהור
- דרך נופית
- דרך לגריעה מותנית

מבוא

מטרות

מהות השדרה

תהליך העבודה

בחינה
סטטוטורית

בחינה פיזית
SWOT

פיילוט

<<ייתכנות סטוטורית – תמא 35 מרקמים

השדרה עוברת במרקמים: מירקם עירוני, מירקם כפרי, מירקם חופי, מירקם שמור משולב ובשמורות וגנים.

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

7.4	מרקם שמור משולב 7.4.1 תוספת שטח לפיתוח תכנית מתאר מחוזית לתוספת שטח לפיתוח במרקם שמור משולב תופקד רק אם התקיימו התנאים הבאים: 1. שקל מוסד תכנון את הפיתוח המוצע בהתחשב בצורך בשימור ערכי טבע, חקלאות, נוף, מורשת ורציפות השטחים הפתוחים, ובמגמה להבטיח פיתוח מוגבל במרכז הארץ ופיתוח נרחב יותר באזורי פריפריה. 2. אין בפיתוח שינוי מהותי של אופי האזור. 3. הוצגה בפני מוסד תכנון סקירה של שטחים הכלולים בתחום אזור התכנון (או באזור אחר על פי גבולות שיקבע) ומיועדים לפיתוח במרקם זה, ובהם שטחים המיועדים לפיתוח במרקם זה.
7.5	מרקם חופי 7.5.1 תוספת שטח לפיתוח תכנית מתאר מחוזית לתוספת שטח לפיתוח במרקם חופי תופקד רק אם התקיימו התנאים הבאים: 1. שקל מוסד תכנון את הפיתוח המוצע בהתחשב בצורך בשמירת חלק ניכר משטח החופים כשטח פתוח, בנגישות הציבור לחוף ולים ובדרכים ליצירת זיקה נופית ותפקודית לחוף ולים. 2. השתכנע מוסד תכנון כי התכנית אינה פוגעת פגיעה של ממש בתהליכים האקולוגיים לאורך החוף והים, וכי אין בה שינוי מהותי של אופי האזור. 3. הוצגה בפני מוסד תכנון סקירה של שטחים הכלולים בתחום אזור התכנון (או באזור אחר על פי גבולות שיקבע) ומיועדים לפיתוח בתכנית תקפה ואינם מיועדים לבינוי בתכנית מקומית, והשתכנע על סמך סקירה זו כי יש הצדקה לתוספת שטח לפיתוח. 7.5.3 גישת הציבור אל החוף תכנית במרקם חופי תאושר בתנאי שמיושמה לא ימנע מהציבור גישה סבירה לחוף וככל הניתן מעבר לאורכו, ובתנאי שהיא משתלבת בסביבה החופית.
7.2	מרקם כפרי 7.2.1 תוספת שטח לפיתוח תכנית מתאר מחוזית לתוספת שטח לפיתוח במרקם כפרי תופקד רק אם התקיימו התנאים הבאים: 1. הפיתוח משתלב באופי הכפרי והחקלאי של האזור. 2. שקל מוסד תכנון את ההיצע והצרכים באזור התכנון (או באזור אחר על פי גבולות שיקבע) והשתכנע בצורך בתוספת השטח לפיתוח. 3. הוראות סעיף 6.1 לא יחולו במחוזות צפון ודרום אם תוספת השטח לפיתוח נמצאת בהמשך רצוף לשטח המתאים לדעת מוסד התכנון להיות מיועד לפיתוח. 4. בתכנית שעיקרה תוספת שטח המיועד לתעסוקה, שקל מוסד תכנון את השפעת התכנית על חידוש וחיוזוק היישובים העירוניים הסמוכים וככל שראה בכך צורך וידא קיומו של הסדר לשיתוף, לרבות חלוקה בהכנסות, בין כמה רשויות מקומיות.

מרקם עירוני	
מרקם כפרי	
מרקם חופי	
מרקם שמור משולב	
מרקם שמור ארצי	
מכלול נופי	
שמורות וגנים	
יער ויעור	
שטח בני	
רצועת נחל	
רצועת חוף	
רצועת נוף	
פארק מטרופוליני	★
מכלול עירוני לשימור	★
מכלול כפרי לשימור	★

ישוב מיוחד	□
ישוב מיוחד גדול	□
מתקן ארצי	▼
מתקן בטחוני	✱
נמל ים	⚓
שדה תעופה קיים	✈
שדה תעופה מוצע	✈
מעבר גבול	◆
דרכים ומחלפים	—○—
מסילות רכבת ותחנות	○
גבול נפה	—
גבול תוכנית	▬▬▬▬▬

תל אביב

חוק התכנון והבניה התשכ"ה - 1965
המועצה הארצית לתכנון ולבניה

תמ"א 35

תשריט המרקמים
גיליון מספר 3

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

בחינה
סטטוטורית

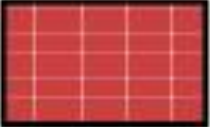
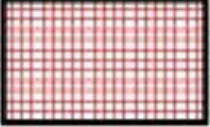
תהליך העבודה

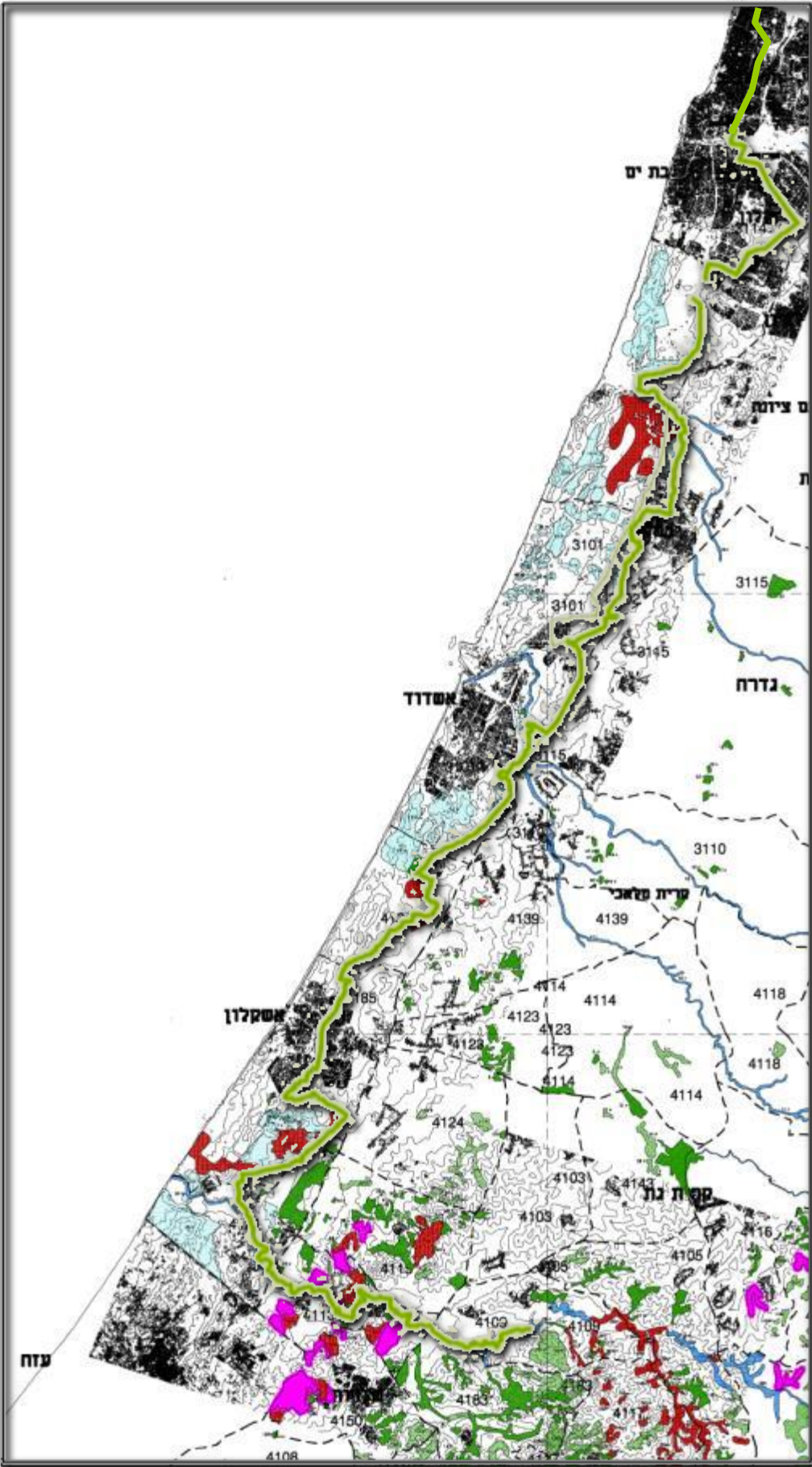
מהות השדרה

מטרות

מבוא

מקרא :

שדרת חשקמים	
גבול תחום יער	
יער נטע אדם קיים	
יער נטע אדם מוצע	
יער טבעי לשימור	
יער טבעי לטיפוח	
יער פארק קיים	
יער פארק מוצע	
יער פארק חופי	
נטיעות בגדות נחלים	

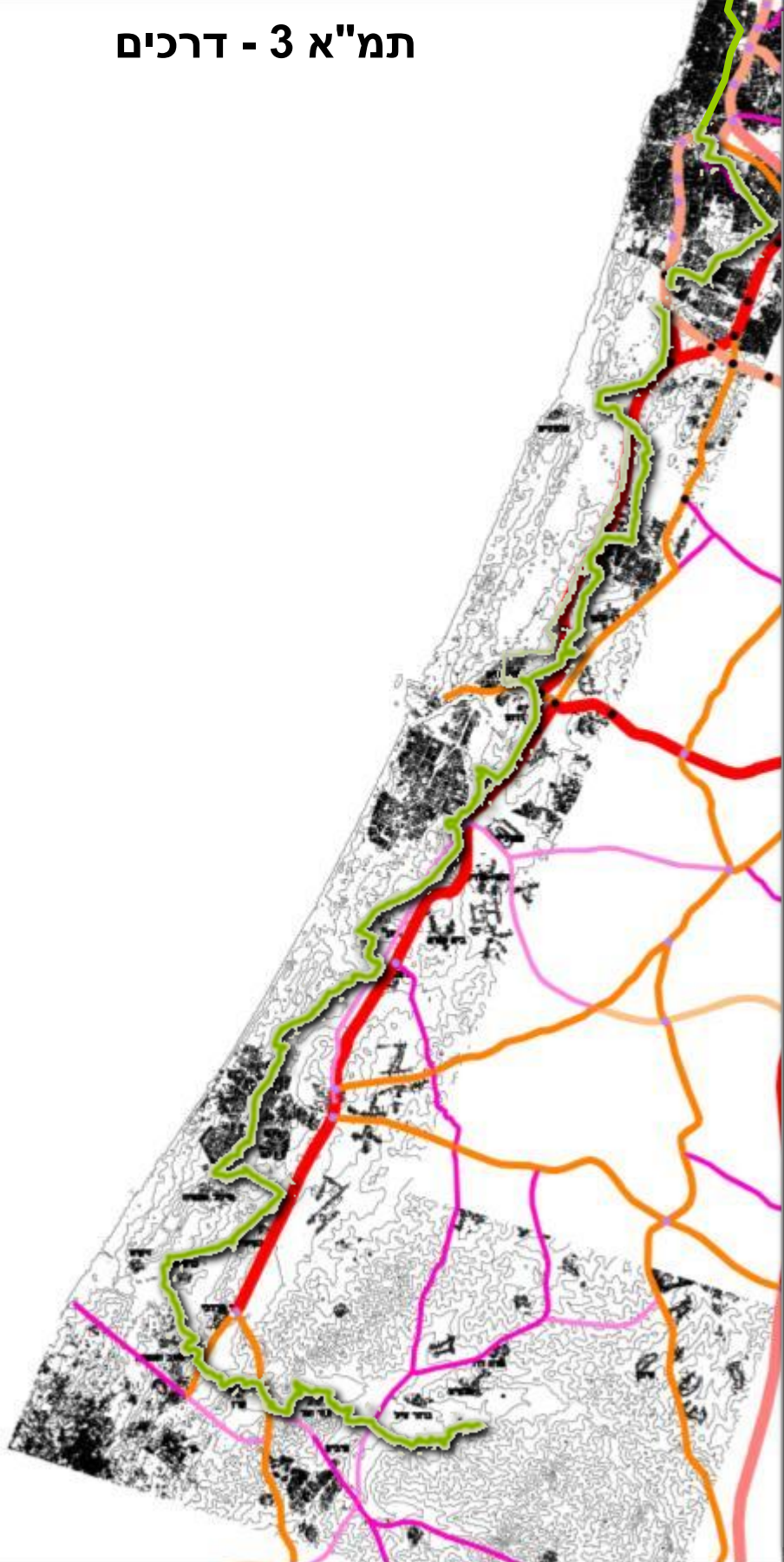
תמ"א 23 – מסילות רכבת

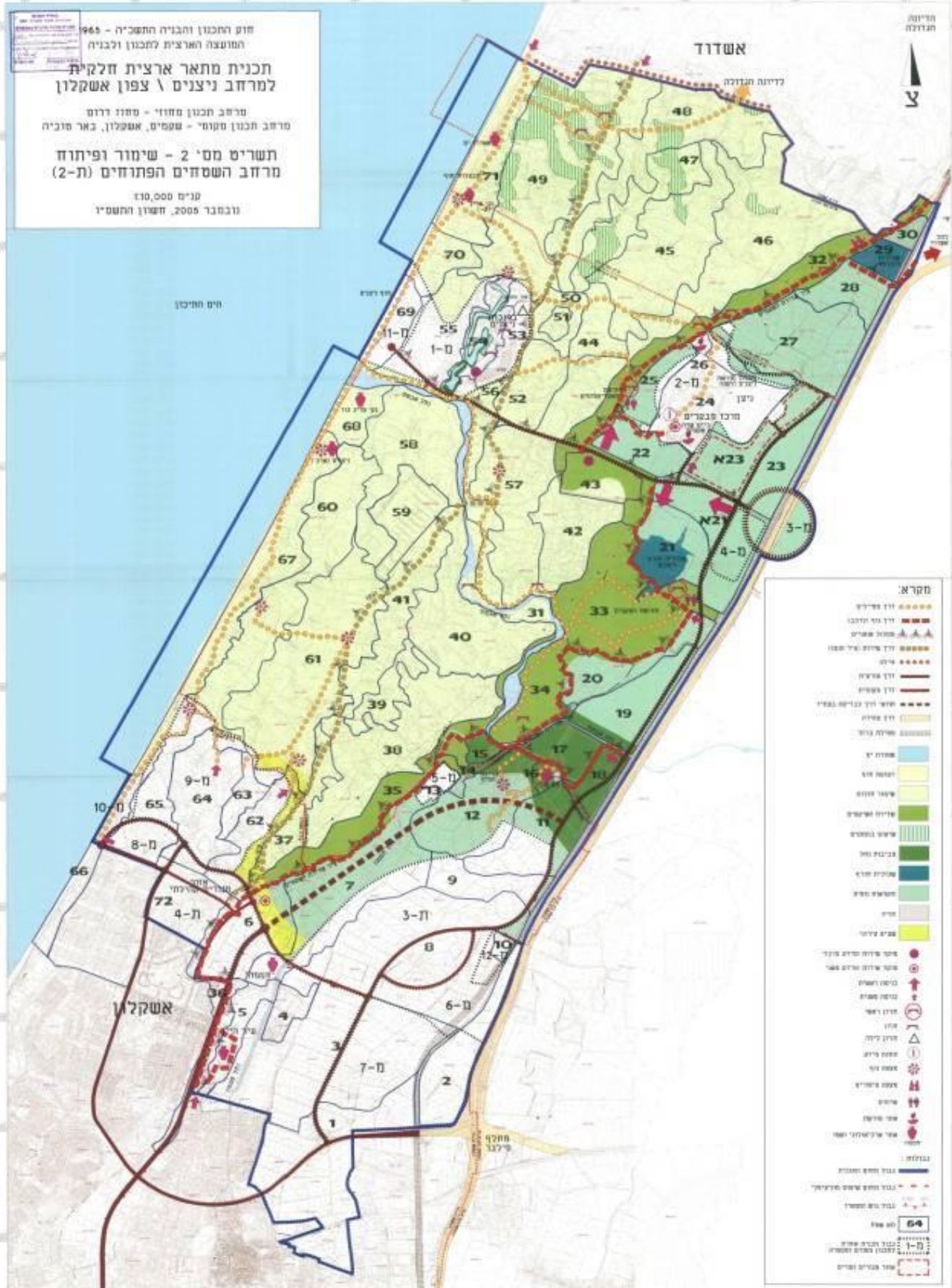
מקורא:

- דרך מהירה קיימת
- דרך מהירה מצענת
- דרך פרברית מהירה קיימת
- דרך פרברית מהירה מצענת
- דרך ראשית קיימת
- דרך ראשית מצענת
- דרך אזורית קיימת
- דרך אזורית מצענת
- מחלף קיים
- מחלף מצענת
- מחלף תמ"מ 21-3

שדרת השקמים

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	סטטורית בחינה	SWOT בחינה פיזית	פיילוט סטטטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	------------------	---------------------	----------------	---------------	--------

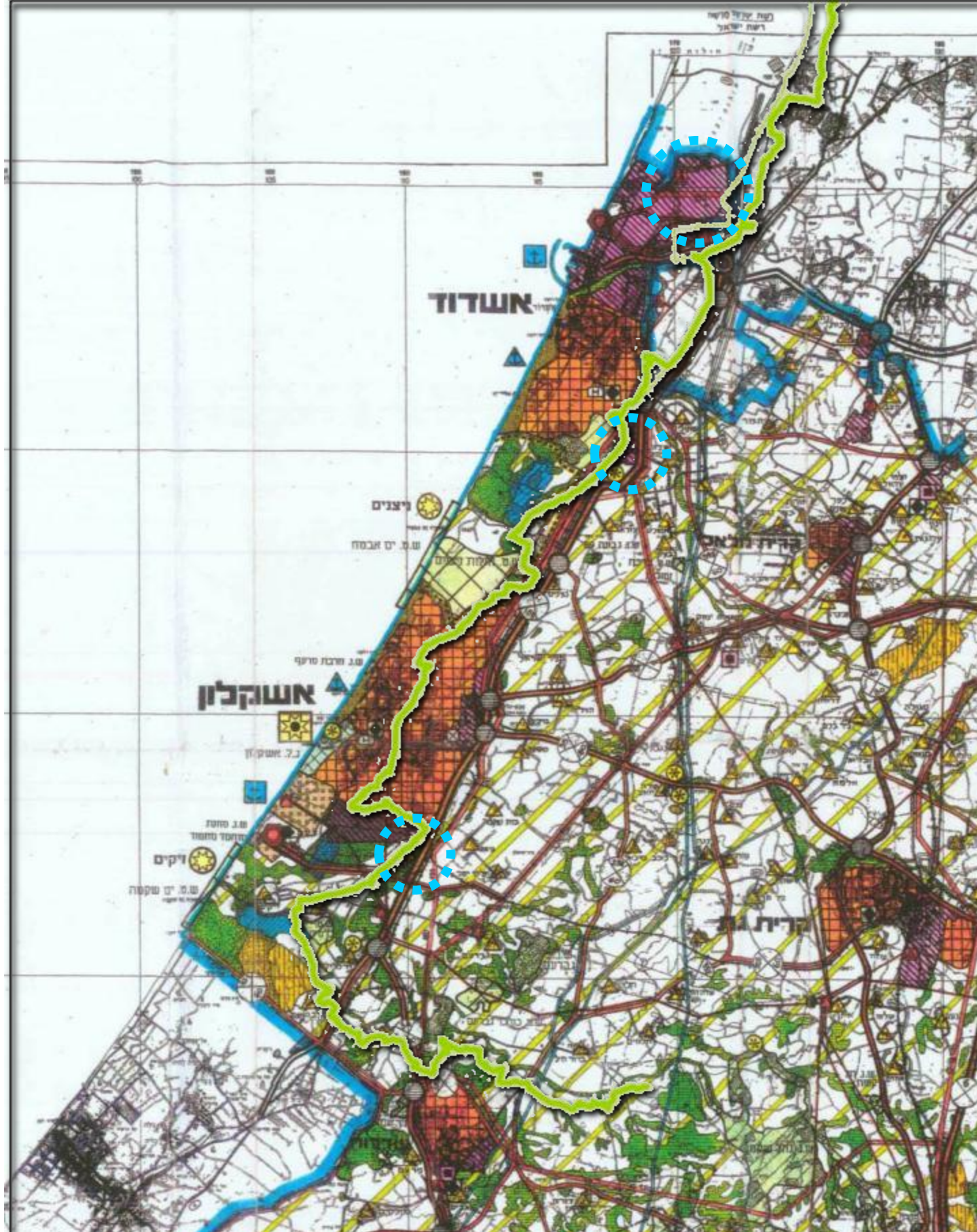
קונפליקט מרכזי – אזורי תעסוקה של אשקלון ואשדוד

9.12 אזור תעשייה מקומי

המסומן בתשריט בצבע סגול עם קווים אלכסוניים צפופים ברקע, או בסמל בצורת ריבוע בצבע סגול עם קווים אלכסוניים צפופים ברקע:

א. התכליות המותרות: תעשייה, מלאכה ואחסנה לסוגיהן מסחר ומשרדים, וכל המיתקנים והשירותים הדרושים להפעלתם, ובלבד שישמר אופיו של האזור כאזור תעשייה.

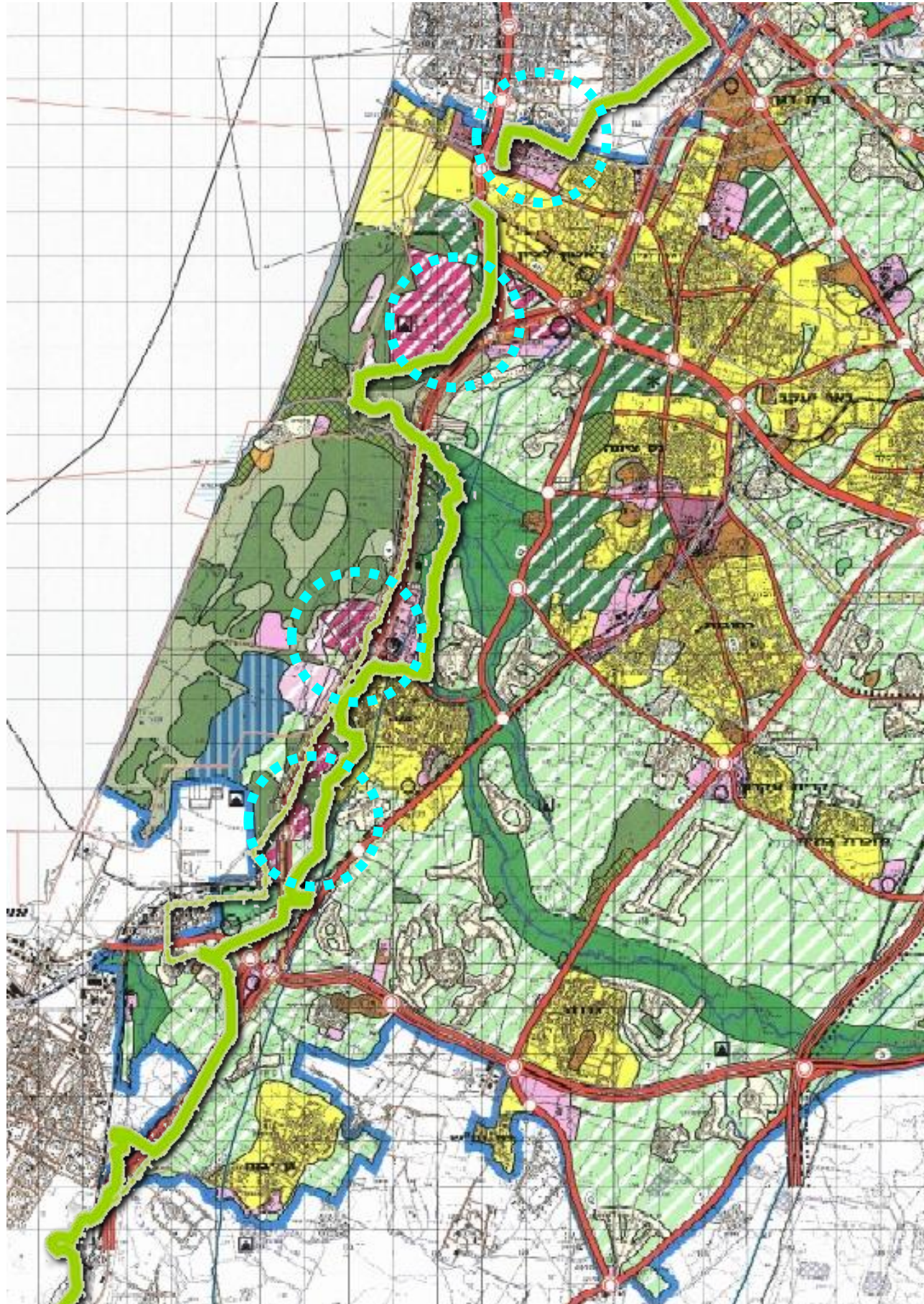
ב. תכניות לאזור תעשייה מקומי תכלולנה הוראות בדבר שמירת איכות הסביבה ומניעת מפגעים סביבתיים.

<<ייתכנות סטוטורית – תמ"מ 3/21

קונפליקט מרכזי

אזורי תעשייה, מתקנים הנדסיים ובינוי

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

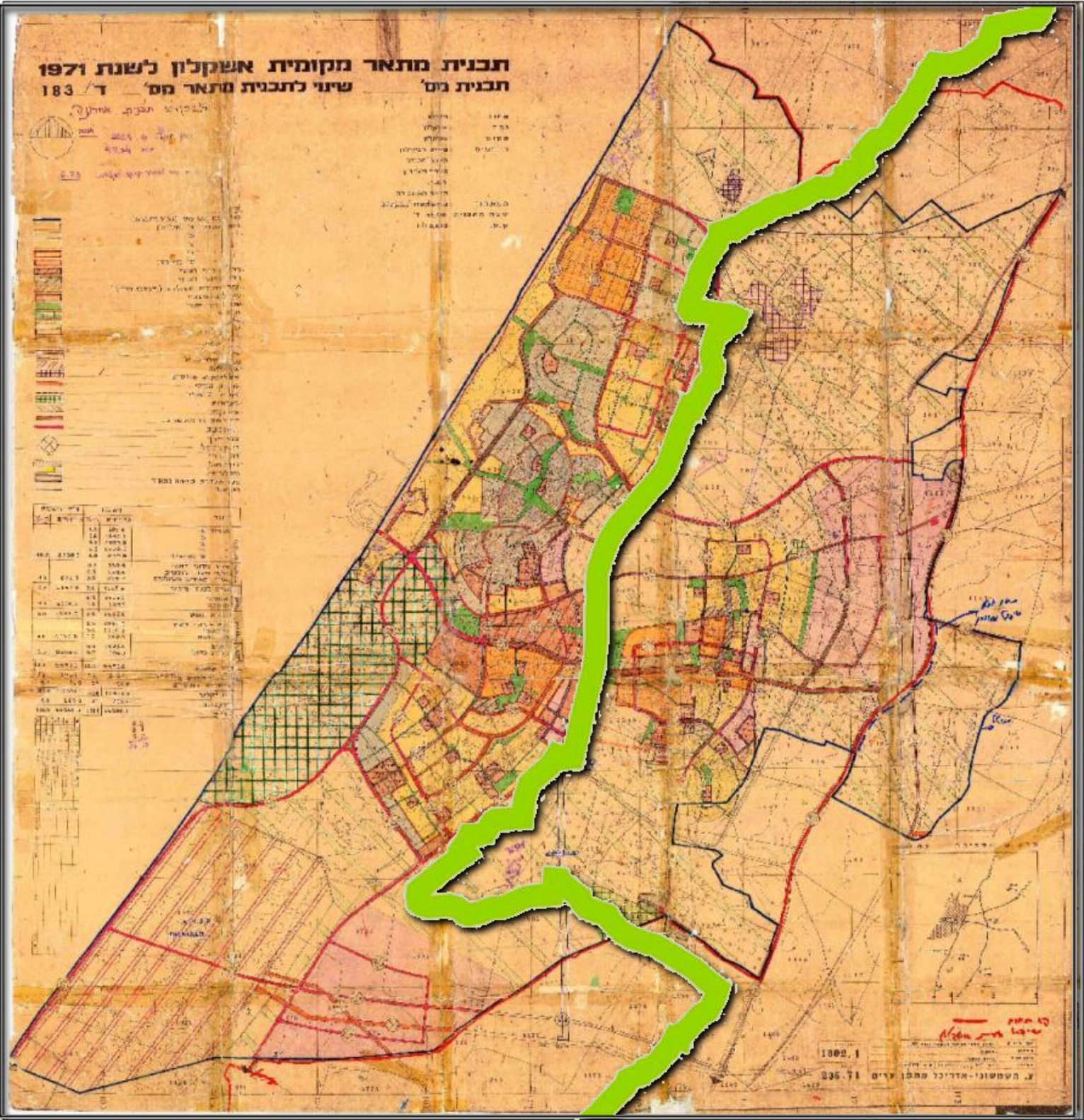
בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

מהות השדרה

מטרות

מבוא

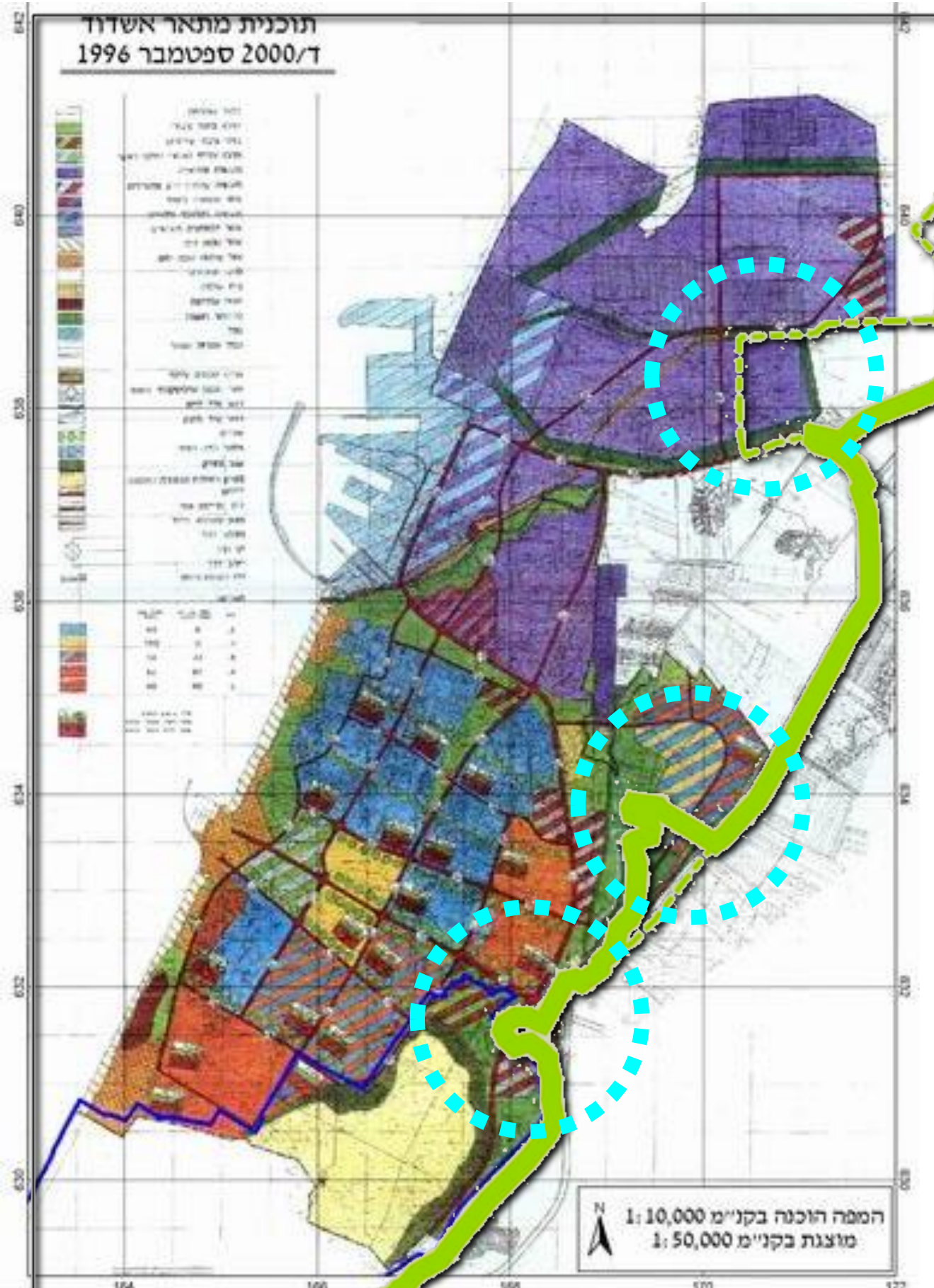
שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

<< ייתכנות סטטורית - תכנית מתאר אשדוד

קונפליקט מרכזי

- מעבר באזור מגורים ותעשייה

- נותרו מעט עצי שקמה

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

מהות השדרה

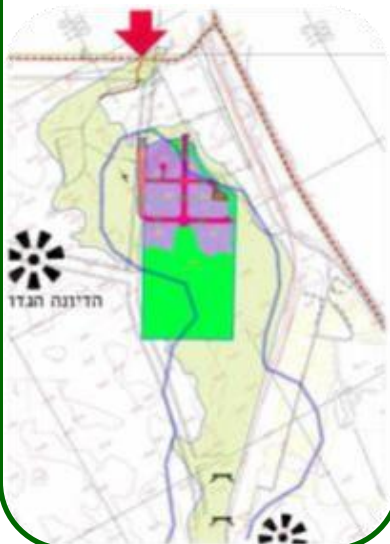
מטרות

מבוא

6 ייתכנות פיזית - בחינת מקטעי השדרה

SWOT

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

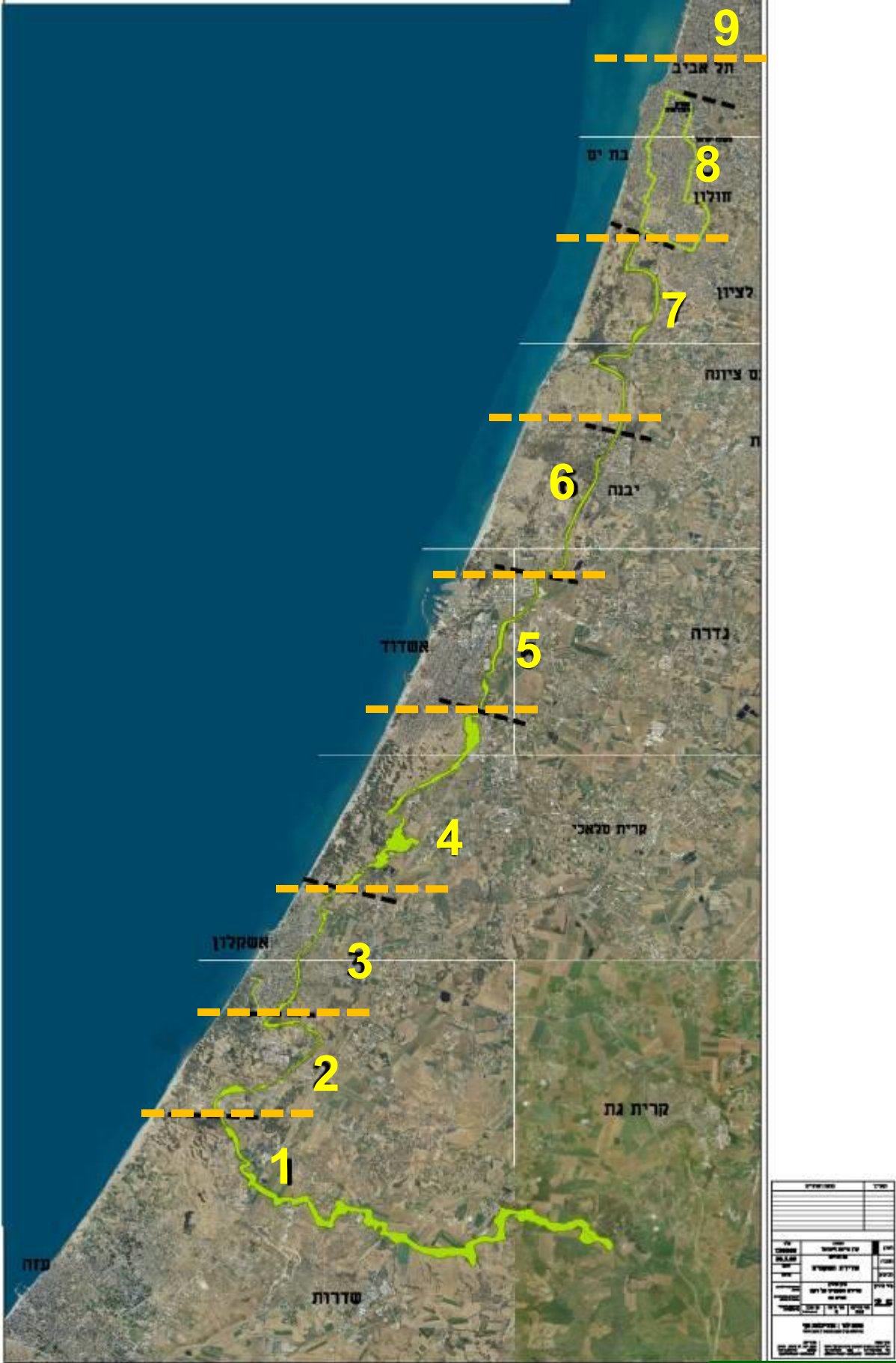
THREATS איומים	OPPORTUNITIES אפשרויות, הזדמנויות	WEAKNESSES חולשות	STRENGTH חוזקות
תכנית אזור תעשיה אשדוד 	עיר היין הביזנטית, אשקלון 	מעברים בתחום תשתיות 	מרחב תנועה רציף להולכי רגל

חסמים פיזיים

- כבישים ומחלפים
- מסילות רכבת
- תשתיות – חשמל ושפדן
- חצית נחלים
- ישובים ואזורי תעשיה
- שטחי אש

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	-------------------------	-----------------	---------------	--------

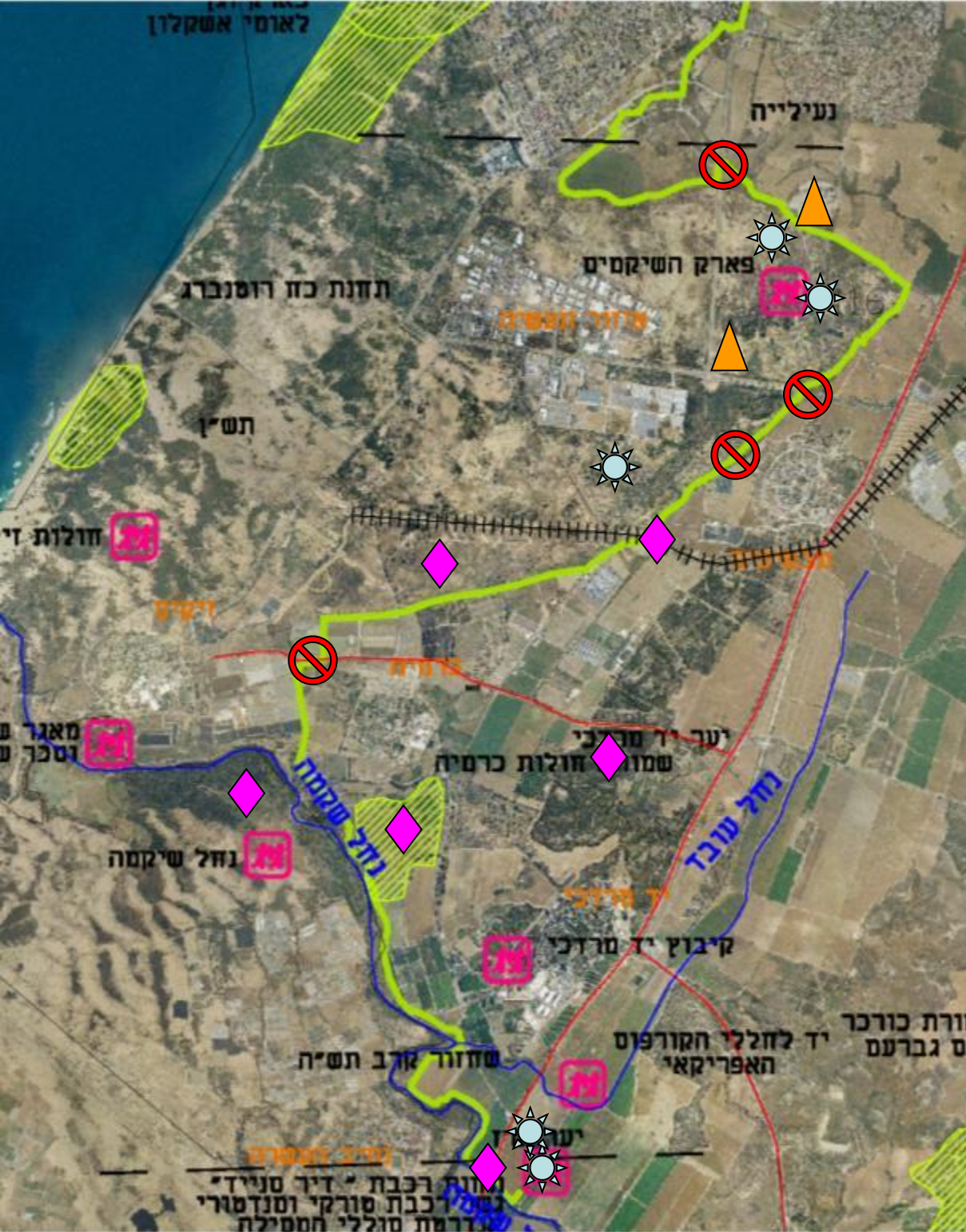
<< ייתכנות פיזית | חלוקה למקטעים

- 9. הרצליה
- 8. חולון-תל אביב
- 7. חולות ראשונים
- 6. חבל יבנה
- 5. אשדוד
- 4. חולות ניצנים
- 3. אשקלון
- 2. פארק השקמים
- 1. נחל שקמה

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

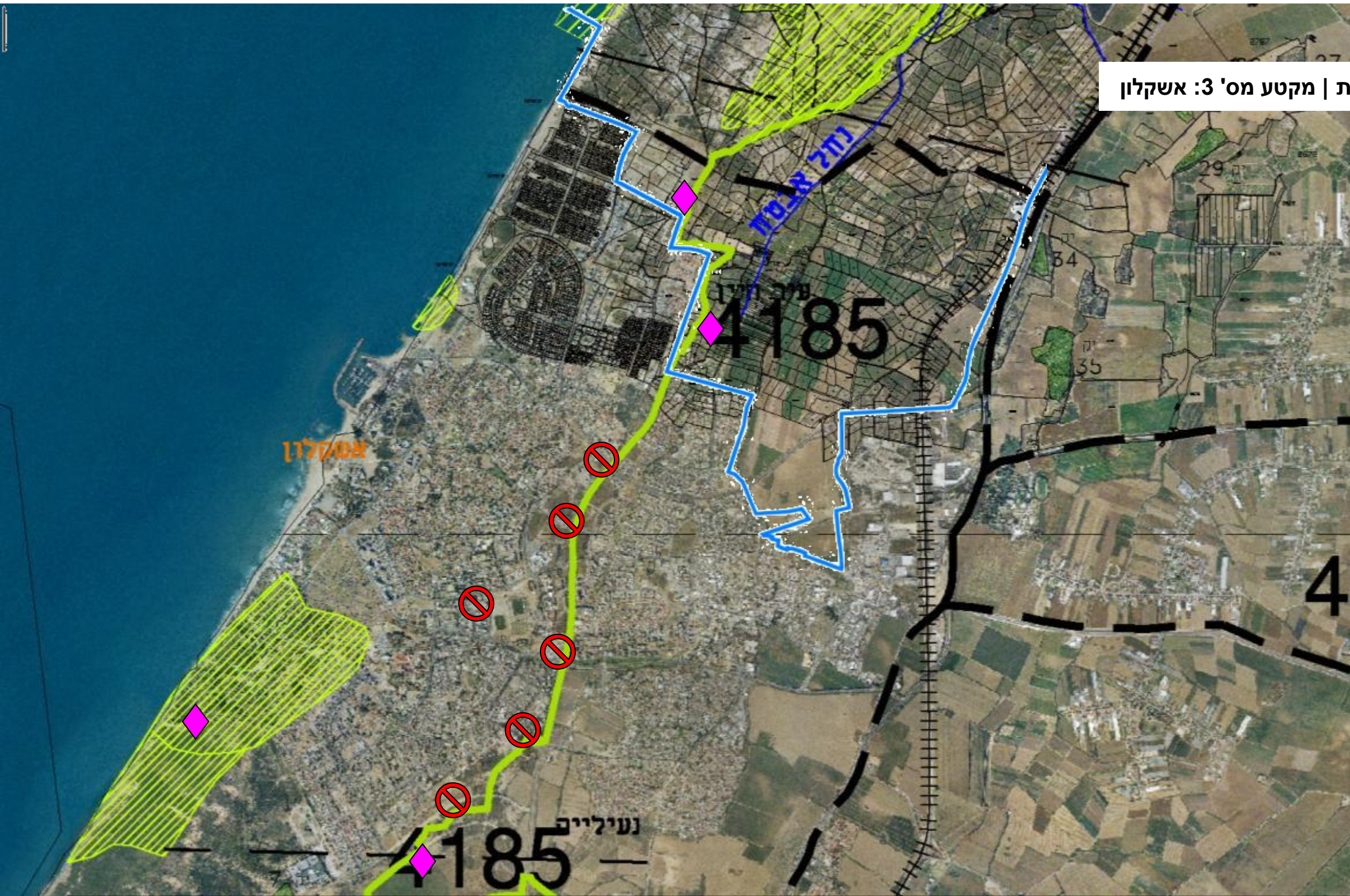
<< ייתכנות פיזית | מקטע מס' 2: פארק השקמים

	חוזקות	קיים <u>מעבר תחת</u> בכביש 4 ומתחת למסילת הרכבת לתחנת הכח רוטנברג מאגר נחל שקמה ונחל שקמה, שטח חולי שמור מדרום למסילה, יער יד מרדכי, יער ארז, שמורת חולות כרמיה
	חולשות	חצית כביש ושטח חקלאי באזור כרמיה זיקים, חצית כביש קצ"א, מעבר בצמוד להרחבת יישוב מבקיעים ותחנת הסניקה, חצית כביש גישה לאזה"ת אשקלון
	הזדמנויות	שיקום ופיתוח תחנת רכבת דיר סנייד ויער ארז, שיקום אזור כרית החולות
	איומים	הרחבת בית העלמין אשקלון, אזור תעשייה חוף אשקלון

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	-----------------------------	-----------------	---------------	--------

<< ייתכנות סטטוטורית | מקטע מס' 3: אשקלון

	חוזקות	שלוליית חורף, תל אשקלון. החלק הצפוני של אשקלון כלול בתחום תמ"א 39 והשדרה מעוגנת סטטוטורית
	חולשות	מעבר בשטח עירוני, חצית צמתים מרכזיים בשדרות יצחק רבין בעיר, קיים קושי להגדרה סטטוטורית של השדירה בעיר
	הזדמנויות	אשקלון ושרותיה העירוניים כעוגן למשתמשי השדרה, פיתוח עיר היין הביזנטית כחלק ממבואה לשדרה
	איומים	קיום השדרה תלוי בשיתוף הפעולה עם עירית אשקלון

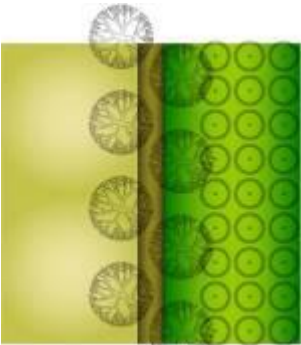
מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	---------------------	-----------------	---------------	--------

7

פיילוט סטטוטורי

- קביעת רוחב שדירה (קו כחול)
- חלופות רעיוניות לייעודי קרקע.

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

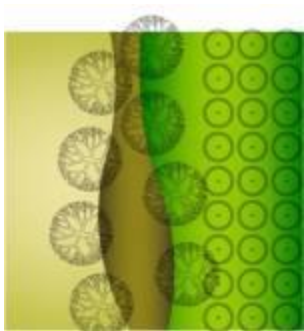
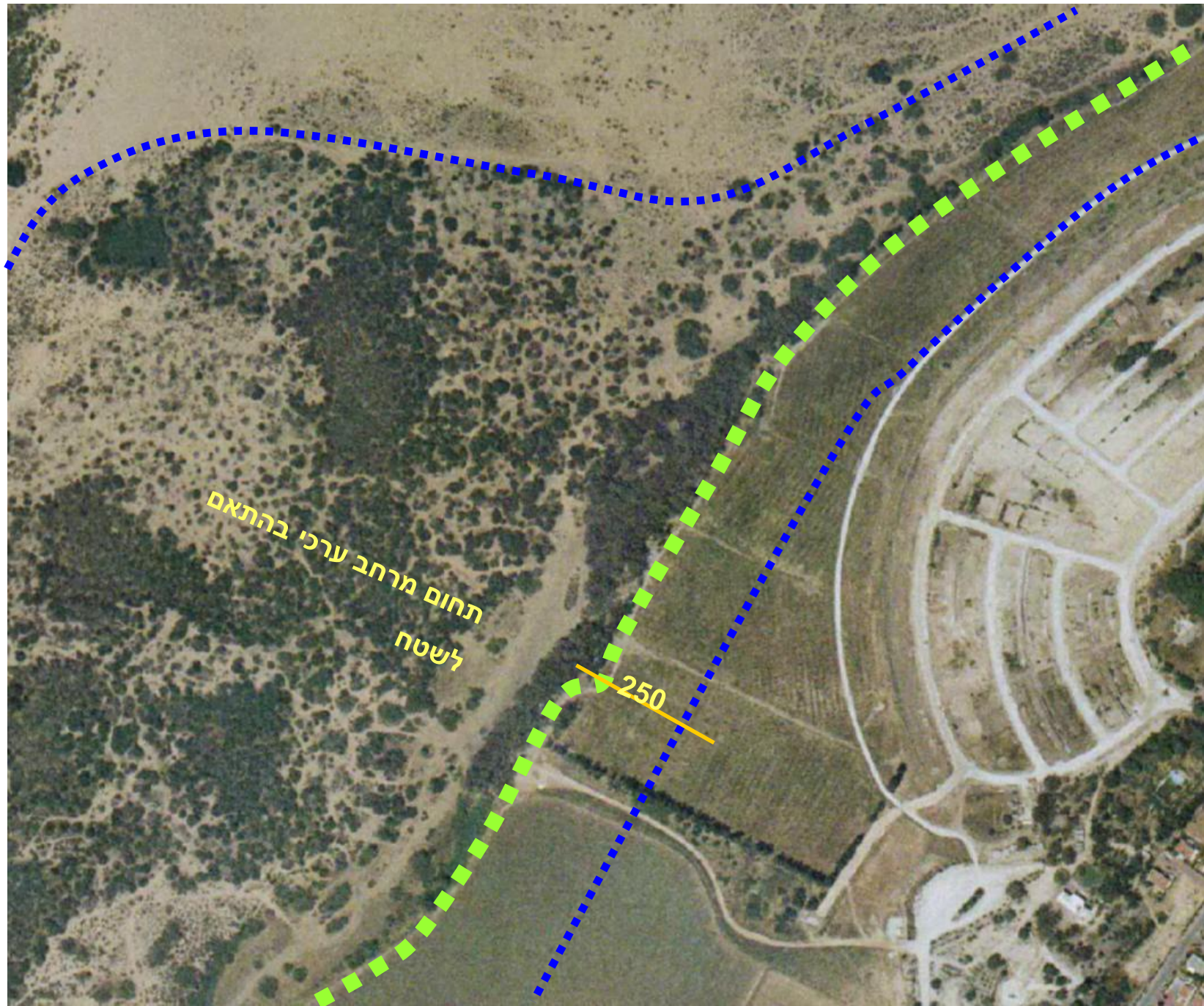

השדרה ההיסטורית

המרחב הערכי של השדרה
250 מ' מציר השדירה לכל צד

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

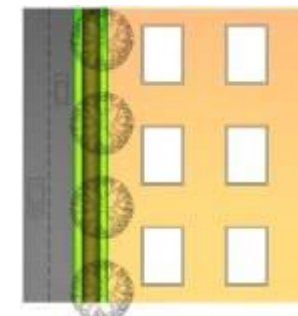
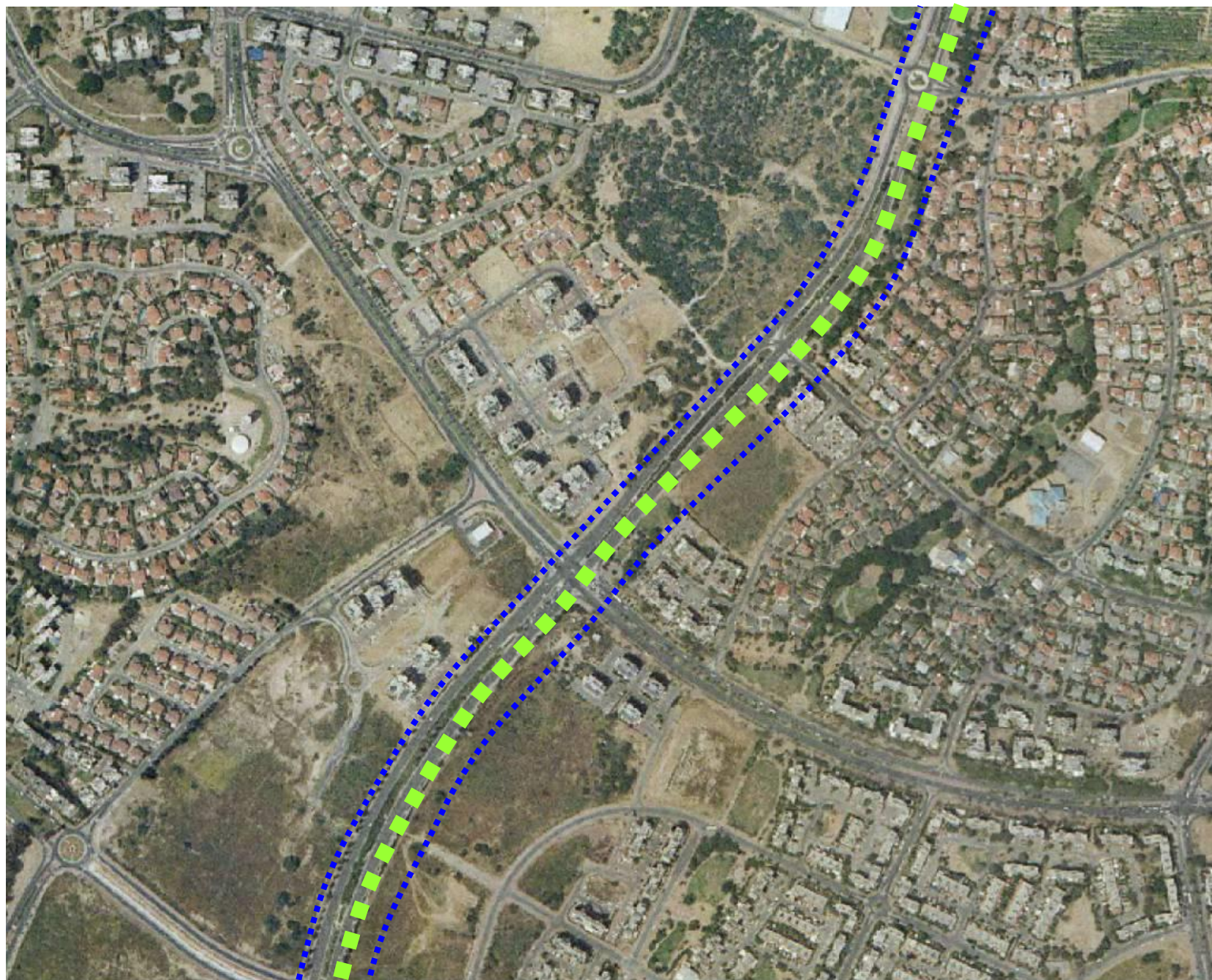

השדרה כמרחב שוטטות

המרחב הערכי של השדרה
250 מ' מציר השדירה לפחות
כולל את מרחב השטח המעובה.

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

המרחב הערכי של השדרה
ברוחב מירבי אפשרי, הכולל את
המרחב בו קיימים ו/או ימוקמו עצי
השקמה.

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

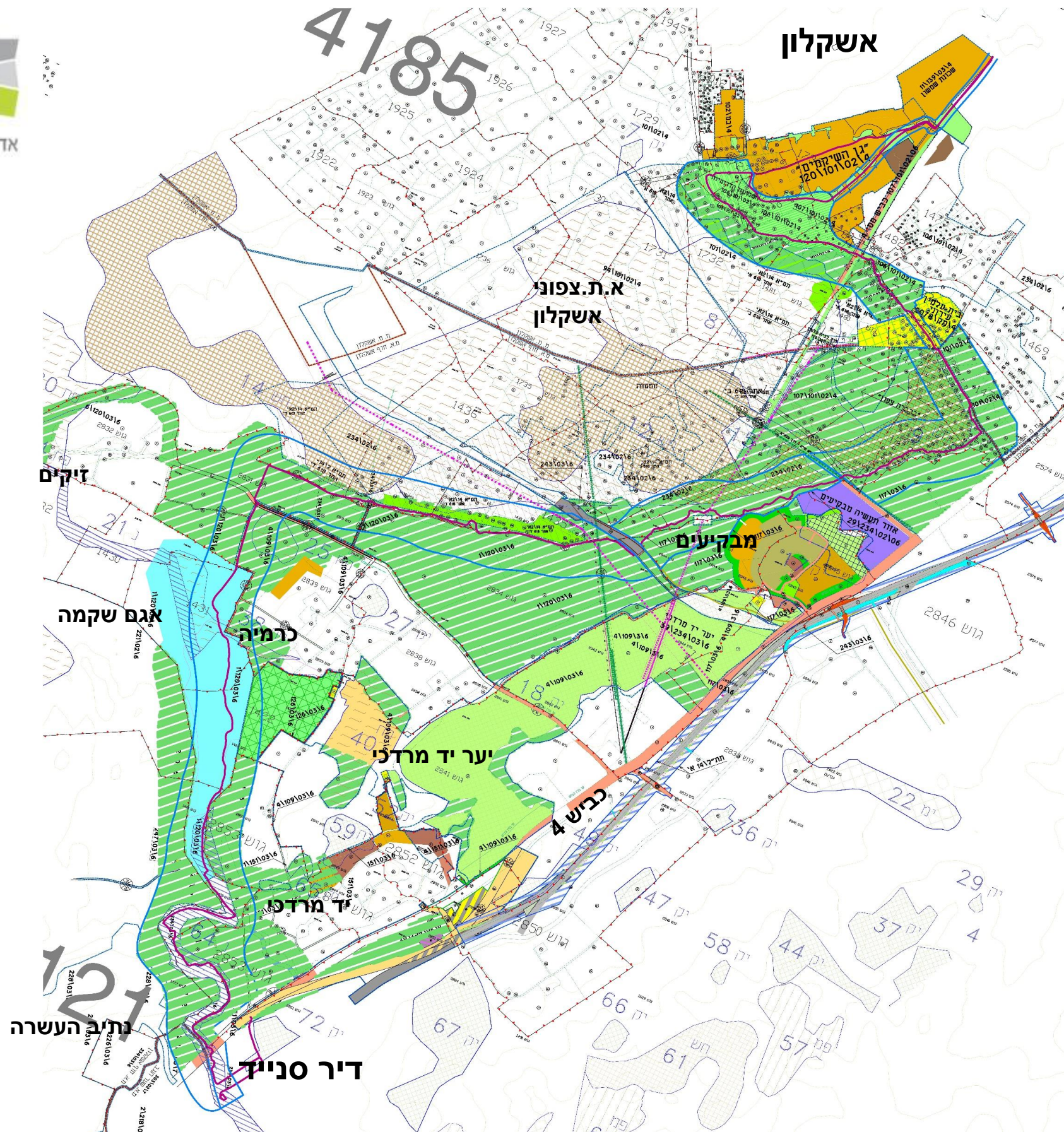
בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

מהות השדרה

מטרות

מבוא

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	---------------------	-----------------	---------------	--------

מצב מוצע - חלופה א'

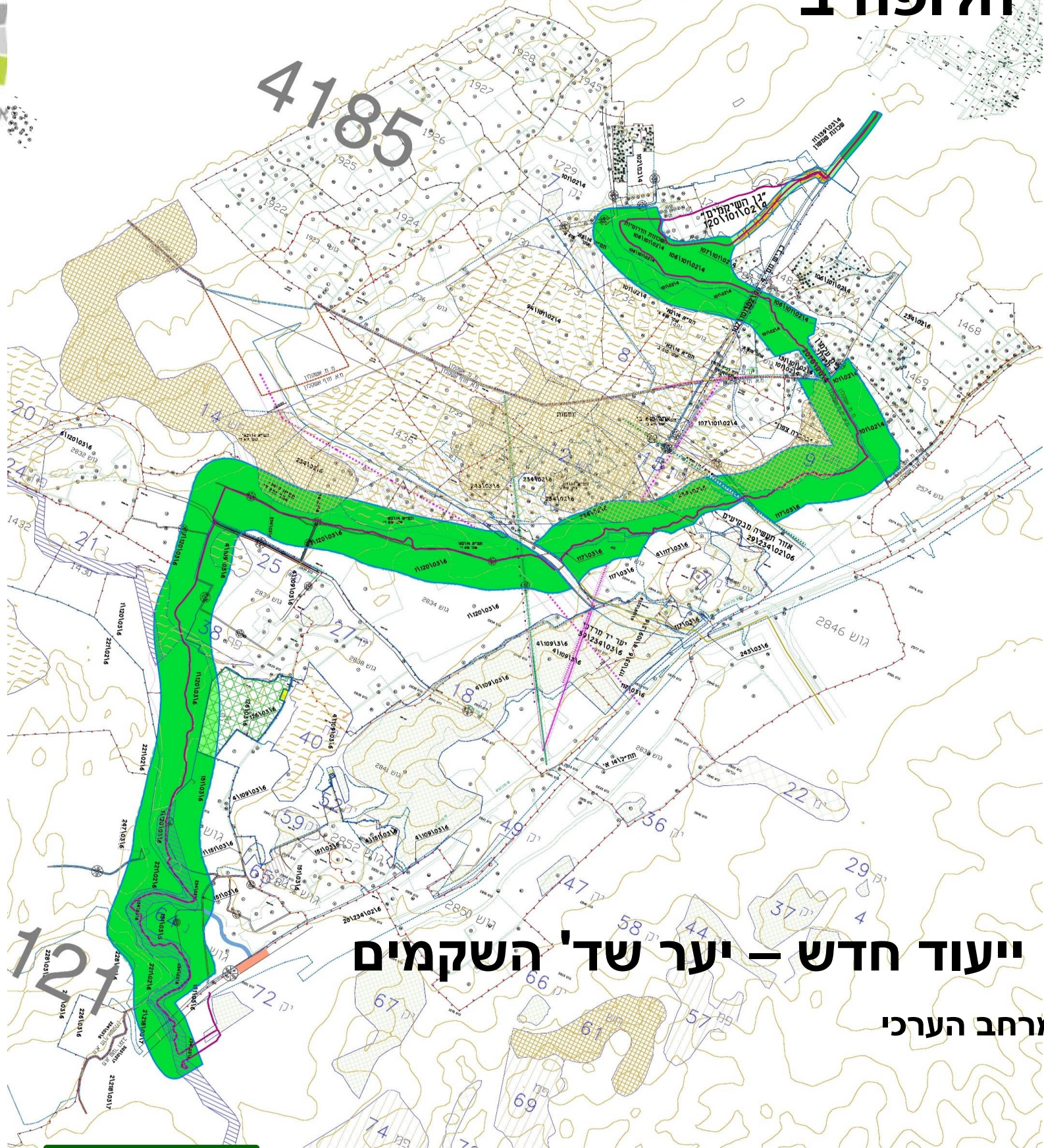
חלופה א' : השארת הייעודים קיימים

- רוחב על פי המרחב הערכי
- הוראות מיוחדות לייעודים הקיימים.

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	---------------------	-----------------	---------------	--------

מצב מוצע - חלופה ב'

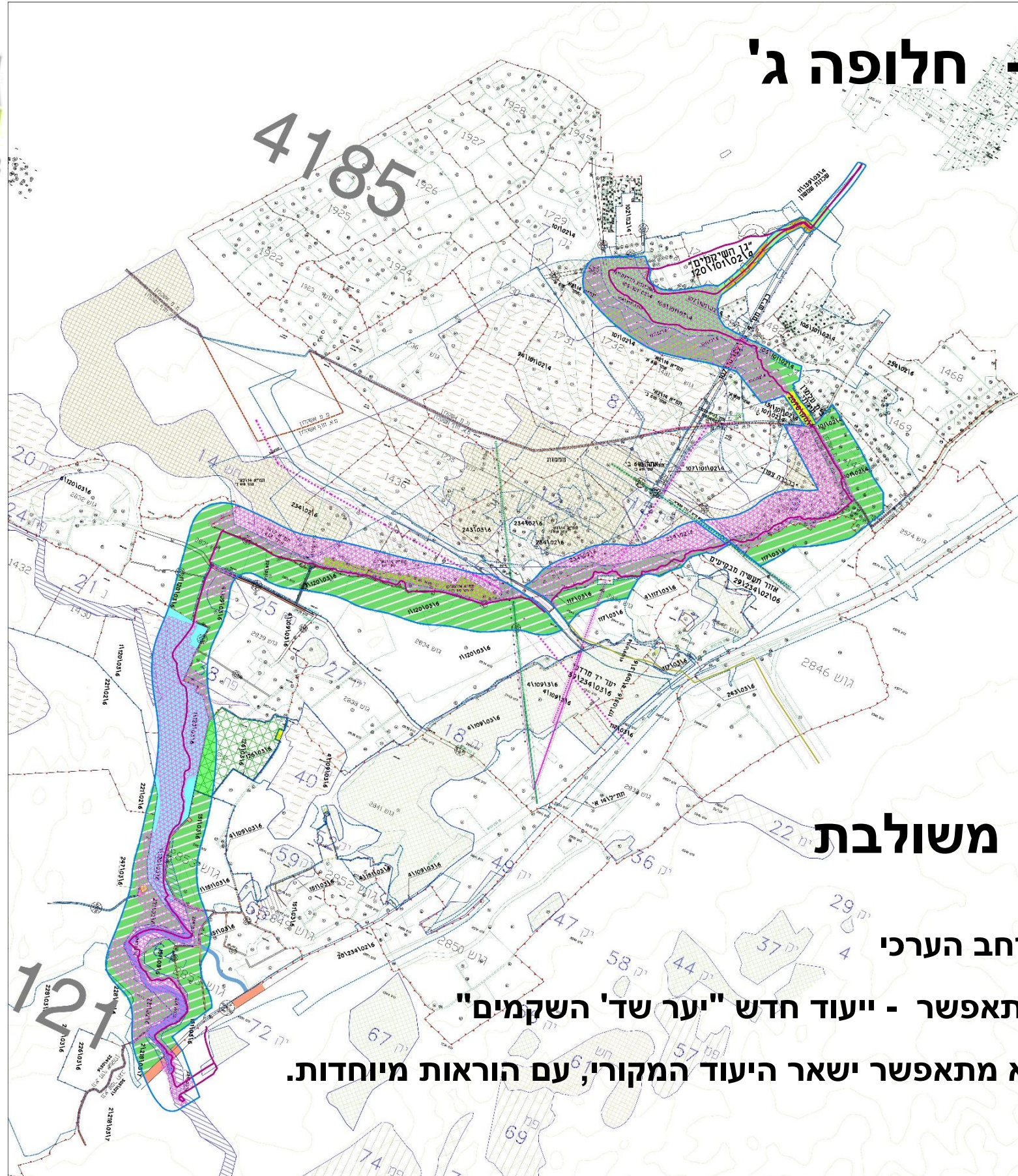
חלופה ב' : ייעוד חדש – יער שד' השקמים

- רוחב על פי המרחב הערכי
- הוראות ליער.

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

מצב מוצע - חלופה ג'

חלופה ג' : משולבת

- רוחב על פי המרחב הערכי
- באזורים בהם מתאפשר - ייעוד חדש "ער שד' השקמים"
- באזורים בהם לא מתאפשר ישאר היעוד המקורי, עם הוראות מיוחדות.

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

מהות השדרה

מטרות

מבוא

דיון והמלצות

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

יש חשיבות עליונה לקידום תוכנית סטטוטורית של שדירת השקמים, אשר תבטיח, ככל הניתן, את שיקומה, שימורה ושחזורה כמערכת היסטורית, תרבותית נופית ואקולוגית, לדורות הבאים.

נדרש:

1. החלטה בדבר קידום התוכנית כתוכנית סטטוטורית
2. גיבוש המנגנון לקידום התכנית – גוף מוביל, צוות היגוי, צוות מלווה
3. ריענון התוכנית וממצאיה
4. חידוש קידומה ברשויות התכנון וגופי התשתית השונים

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

תודה

9

נספחים

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

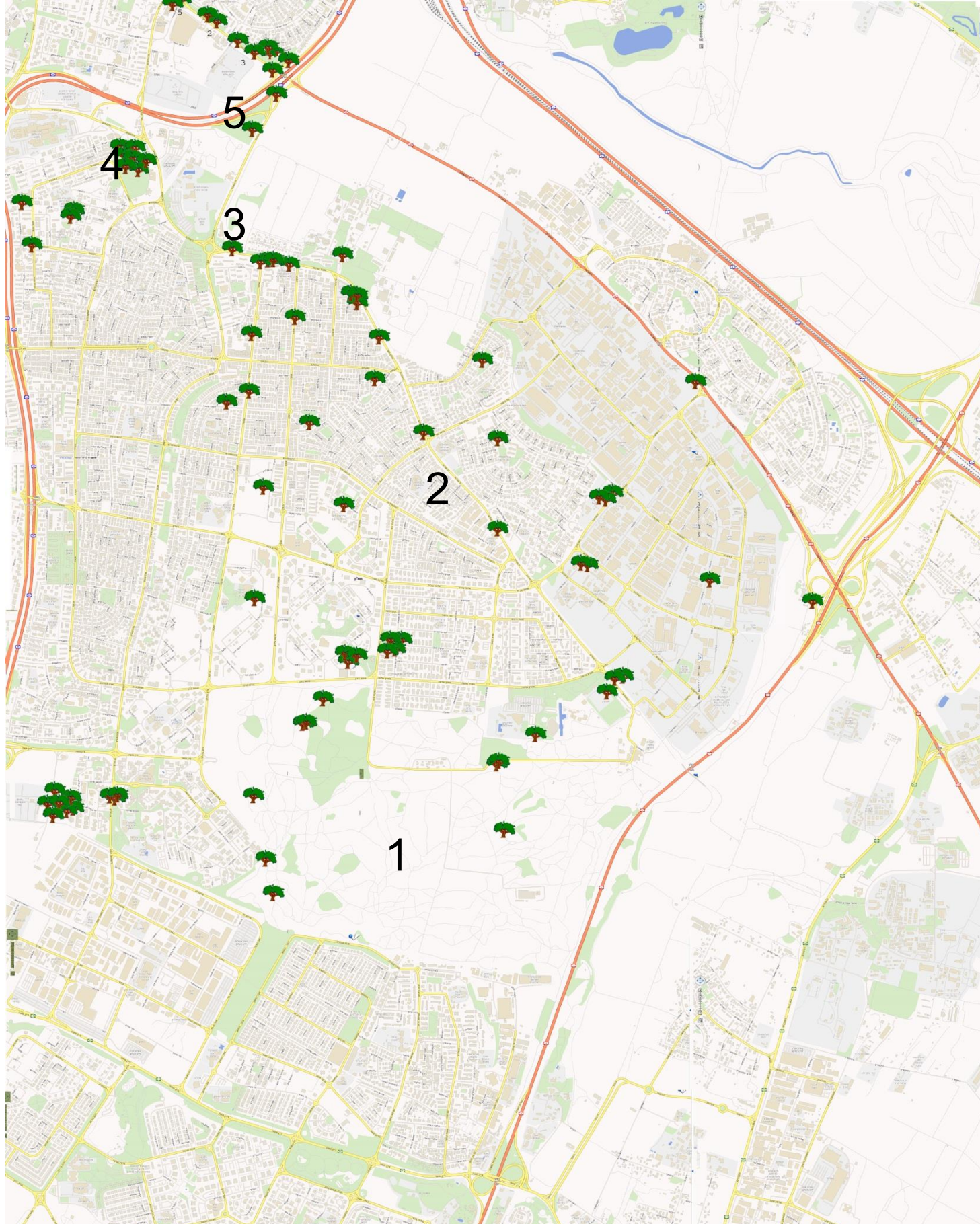
פיקוס השקמה במרחב העירוני

עץ השקמה כעץ רחוב

עץ השקמה בגן העירוני

עץ השקמה כזיכרון היסטורי

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

קטע א' - חולון

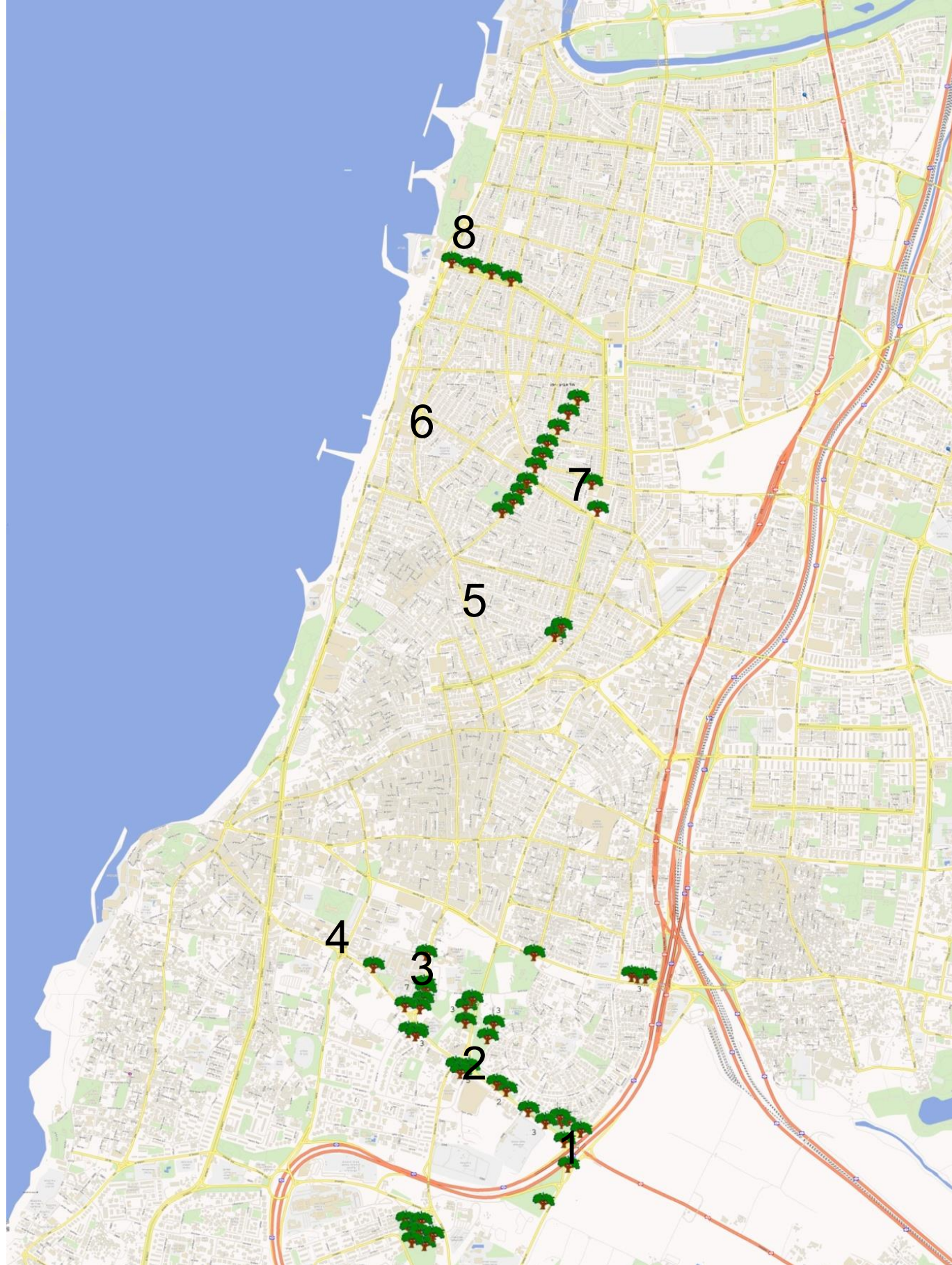
מיקום עצי שקמה

(ד"ר מיכה נצר 2007)

בסקר שערך ד"ר
 מיכה נצר נמצאו כ –
 100 עצי שקמה
 בתחום העיר חולון.

- 1 – פארק החולות
- 2 – רח' ירושלים
- 3 – רח' מקווה ישראל
- 4 – גן רח' תל גיבורים
- 5 – צומת חולון

קטע ב' - תל אביב - יפו

מיקום עצי שקמה

(סקר ראשוני, חלקי)

- 1 - צומת חולון
- 2 - רח' דרך בן צבי
- 3 - פארק החורשות
- 4 - רח' הרצל
- 5 - שד' רוטשילד
- 6 - רח' קינג ג'ורג'
- 7 - גן יעקב - הבימה
- 8 - שד' בן גוריון

שדרת השקמים - קידום ופינוח התכנית

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

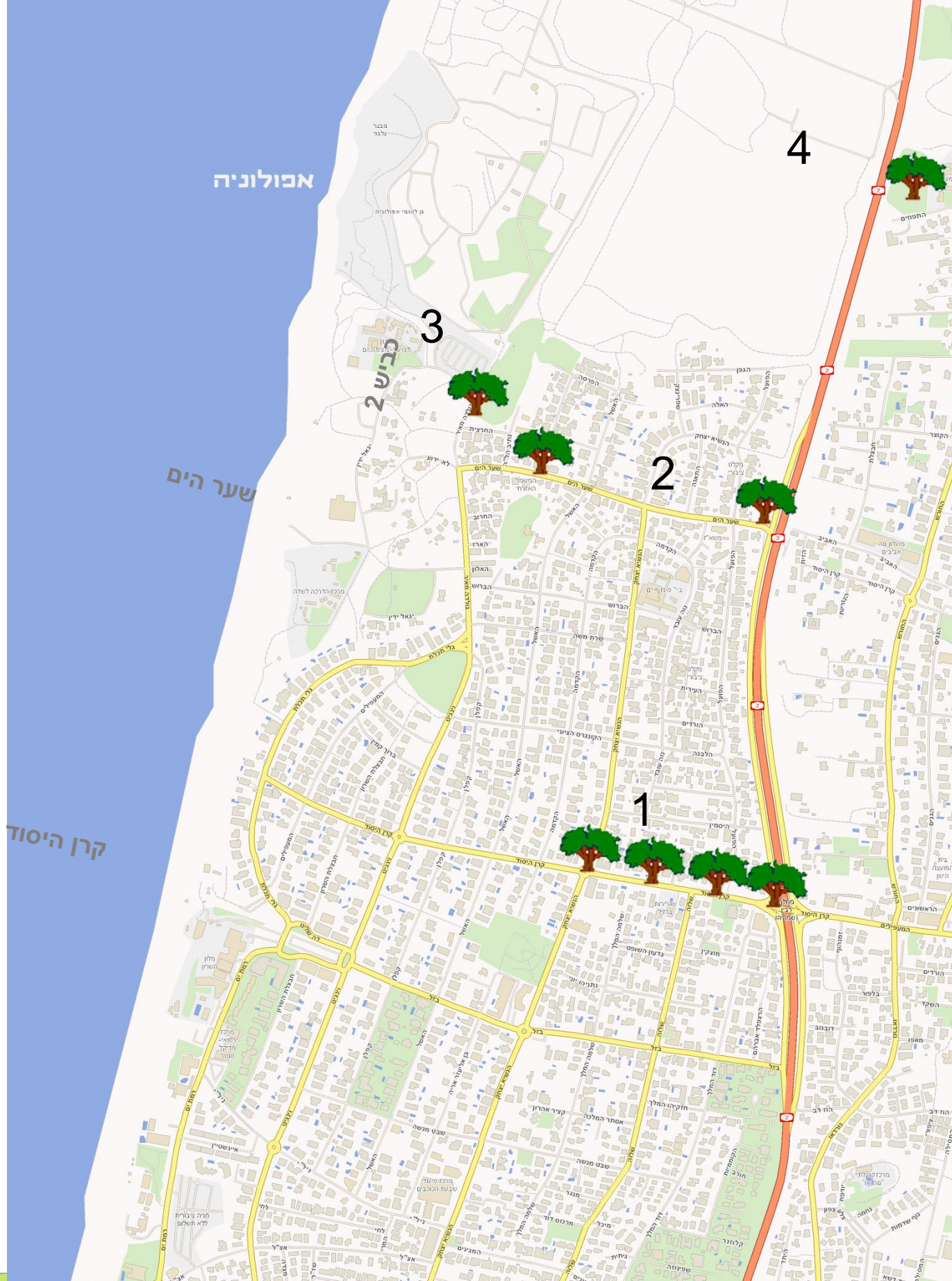
בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

מהות השדרה

מטרות

מבוא

קטע ג' - הרצליה

מיקום עצי שקמה

(סקר ראשוני, חלקי)

- 1 – רח' קרן היסוד
- 2 – רח' שער הים
- 3 – רח' החרצית (אפולוניה)
- 4 – כביש 2

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

קטע חולון – הרצליה

תוואי מוצע

(ראשוני)

מבוא	מטרות	מהות השדרה	ת
לוט סטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים	

פיקוס השקמה במרחב העירוני

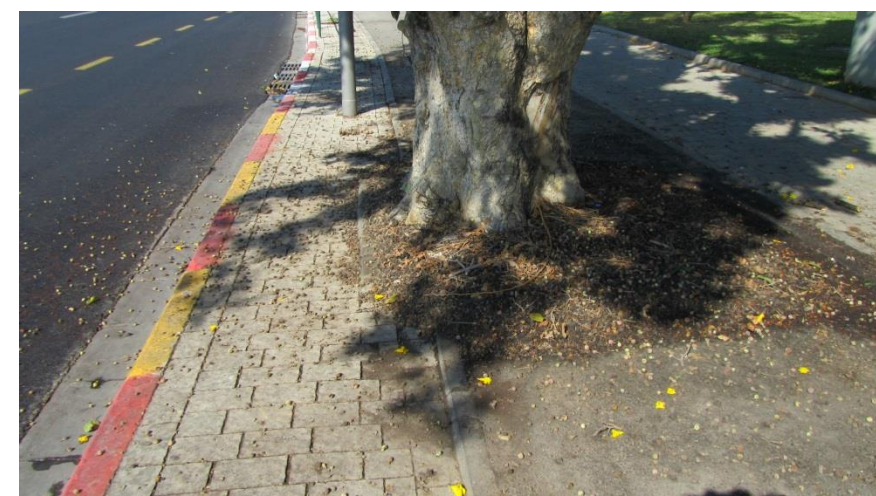
העיר צמחה על העץ

במפרדות

בצמוד למבנים – קינג ג'ורג'

בכביש - גן מאיר

גן יעקב

במדרכה

שדרת השקמים - קידום ופיחוח התכנית

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

מהות השדרה

מטרות

מבוא

פיקוס השקמה במרחב העירוני

העץ צומח בעיר

גן

מפרדה רחבה

מוקד בגן

שדירה

מפרדה רחבה

שדרת השקמים - קידום ופיתוח התכנית

נספחים

סיכום ומסקנות

פיילוט סטטוטורי

בחינה פיזית
SWOT

בחינה
סטטוטורית

תהליך העבודה

מהות השדרה

מטרות

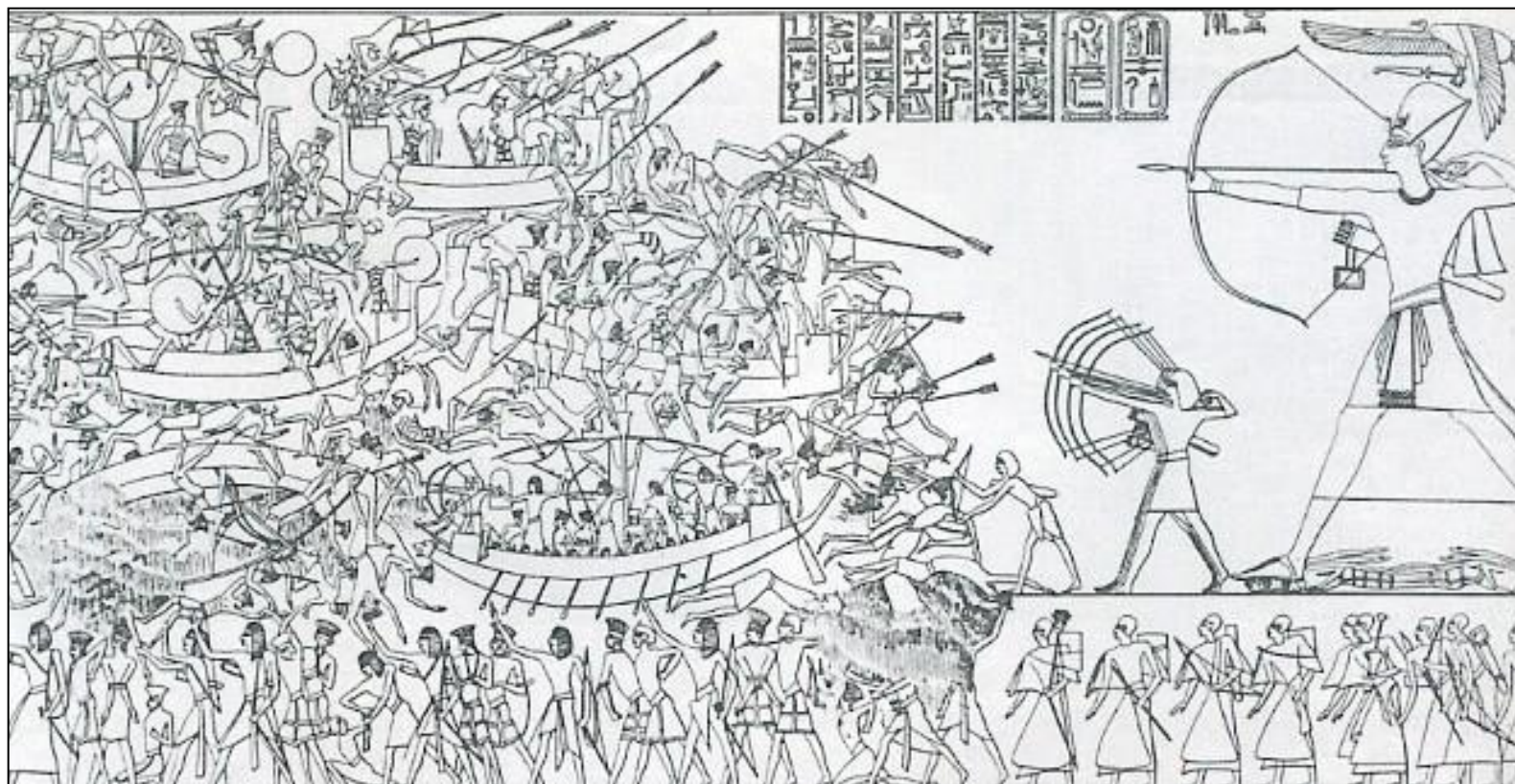
מבוא

מסקנות

- א. עץ השקמה שייך לנוף החולות ולמרחב הפתוח. בנוף הפתוח העץ מרהיב .
- ב. עץ השקמה הוא גן . לעץ השקמה נדרש מרחב כדוגמת גן ציבורי, מפרדה רחבה וכד'.
- ג. גילו של עץ השקמה מתבטא בגודל נופו ובעיוותי גזעו וחיספוסו המקנים לו את מראהו הייחודי .
- ד. העיר גדלה על העץ וצמצמה אותו.
- ה. הנסיון "לעייר" את העץ ולדחוס אותו למרחב הרחוב העירוני אינו צולח.

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

פיקוס השקמה והפלישתים

שרטוט תבליט הקרב בין רעמסס השלישי לגויי הים
על קיר המקדש במדינת האבו

אופיום ותבלינים: מה הביאו עמם הפלשתים לאזור מאת ניר חסון

מחקר מקיף המשלב בין ארכיאולוגיה לבוטניקה ושנערך באוניברסיטת בר אילן, חושף את השפעת הפלשתים על הנוף הארץ ישראלי לפני כ-3,000 שנה, ושופך אור על מוצאו ואופיו של העם הקדום

“היה היו כאן פעם שקמים, חולות מסביב וגם נוף...”, כתב יצחק יצחקי בשירו המפורסם, “גן השקמים”. ממחקר ארכיאולוגי מקיף שהתפרסם השבוע עולה כי בניגוד לתפיסה המקובלת עץ השקמה אינו חלק מהעצים המקוריים של ארץ ישראל ולמעשה הוא מין פולש, שהובא לכאן בידי אדם. מסתבר שהשקמים, שאת העלמותן מבכה יצחקי, החלו לגדול כאן לפני כשלושת אלפים שנה, עם הופעתם בארץ של “גויי הים” – הפלשתים. יחד עם השקמים הגיעו לישראל מיני צמחים אחרים, בהם הכמון ופרג האופיום. המחקר מצביע על כך [שהפלשתים](#) שינו עם בואם לא רק המצב הגיאוגרפי בארץ כשהפכו לאויב האולטימטיבי של יהודה, אלא גם את הנוף. את המחקר ערכה סו פרומין במסגרת עבודת הדוקטורט שלה בהנחיית פרופ’ אהוד ויס, ראש המעבדה לבוטניקה ארכיאולוגית, ופרופ’ אהרון מאיר, שניהם מהמחלקה ללימודי א”י וארכיאולוגיה באוניברסיטת בר אילן. במהלך המחקר, שתוצאותיו [התפרסמו בכתב העת, Scientific Reports](#), בחנה פרומין ממצאים מעשרות אתרים ארכיאולוגיים ברחבי הארץ מתקופת הברזל (סביב המאה העשירית לפני הספירה, זמן הגעתם של הפלשתים לאזור) ומתקופת הברונזה שקדמה לה.

המובהקות הסטטיסטית היתה ברורה, שלושה מינים של צמחים לא התקיימו כלל בארץ לפני בוא הפלשתים: השקמה, הכמון והפרג. הם גם החלו לצוץ בדרום מישור החוף, באזור אשקלון ועזה במקביל להתיישבות הפלשתים באזורים האלו.

הכתבה פורסמה באתר הארץ ב 28.8.2015

מבוא	מטרות	מהות השדרה	תהליך העבודה	בחינה סטטוטורית	בחינה פיזית SWOT	פיילוט סטטוטורי	סיכום ומסקנות	נספחים
------	-------	------------	--------------	-----------------	------------------	-----------------	---------------	--------

פיקוס השקמה במצרים הקדומה

שני ארונות קבורה מצריים עתיקים (אנתרופואידים), בני כ - 3,000 שנה עשויים עץ שקמה .

מיתולוגיה מצרית

עץ השקמה היה מקודש לאלה חתחור, אלת השפע, שהייתה קשורה גם לנשמות הנפטרים (ה"בא"). העץ סיפק צל, מזון ומשקה לנשמות אלו.